

Institut de Dret privat europeu i comparat
Universitat de Girona (Coord.)

El Llibre sisè del Codi civil de Catalunya: anàlisi del Projecte de llei

Materials de les Divuitenes
Jornades de Dret català a Tossa

Tossa de Mar, 25 i 26 de setembre de 2014

El Llibre sisè del Codi civil de Catalunya: anàlisi del Projecte de llei
(Materials de les *Divuitenes Jornades de Dret Català a Tossa*)

**EL LLIBRE SISÈ
DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA:
ANÀLISI DEL PROJECTE DE LLEI**

**Materials de les
*Divuitenes Jornades
de Dret català a Tossa***

INSTITUT DE DRET PRIVAT EUROPEU I COMPARAT
Universitat de Girona
(Coord.)

Girona 2015

Dades CIP recomanades per la Biblioteca de la UdG

CIP 347(467.1) JOR

Jornades de Dret català (18es : 2014 : Tossa de Mar, Catalunya)
El Llibre sisè del Codi civil de Catalunya : anàlisi del projecte de llei : materials de les Divuitenes jornades de Dret català a Tossa / Institut de Dret Privat Europeu i Comparat, Universitat de Girona (coord.). – Girona : Institut de Dret Privat Europeu i Comparat de la Universitat de Girona : Documenta Universitaria.
-- 484 p. ; 23,5 cm
ISBN 978-84-9984-291-2

I. Universitat de Girona. Institut de Dret Privat Europeu i Comparat
1. Dret català - Congressos 2. Dret civil -- Catalunya -- Codificació - Congressos

CIP 347(467.1) JOR

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ésser realitzada amb la autorització dels seus titulars, llevat excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

© dels textos: els autors

© de l'edició: Institut de Dret Privat Europeu i Comparat de la Universitat de Girona

© de l'edició: Documenta Universitaria®
www.documentauniversitaria.com
info@documentauniversitaria.com

ISBN: 978-84-9984-291-2
Dipòsit Legal: GI-1.256-2015

Imprès a Catalunya
Girona, juliol de 2015

Les Divuitenes Jornades han estat organitzades per l'Institut de Dret privat europeu i comparat de la Universitat de Girona, en col·laboració amb l'Ajuntament de Tossa de Mar i el suport de

Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia

Universitat de Girona

Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya

Deganat autonòmic dels Registradors de la Propietat i Mercantils de Catalunya

Col·legi de Notaris de Catalunya

Facultat de Dret UB (Deganat)

Facultat de Dret UdG (Deganat)

Facultat de Dret UPF (Deganat)

Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya

Col·legi d'Advocats de Girona

Col·legi d'Advocats de Terrassa

Col·legi d'Advocats de Tortosa

SUMARI

PRIMERA PONÈNCIA QÜESTIONS GENERALS

Un projecte de llei del llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes..... 19

ANTONI MIRAMBELL I ABANCÓ

- I. Un esborrany d'avantprojecte de llei del llibre sisè..... 19
 - 1. L'evolució d'un text..... 20
 - 2. Els obstacles..... 30
- II. L'avantprojecte de llei del llibre sisè..... 33
 - 1. Avantprojecte de "lleï" o de "primera lleï" del llibre sisè..... 33
 - 2. El contingut de l'avantprojecte..... 34
- Bibliografia 52

El Llibre sisè i la proposta de nou "Código mercantil"55

MARIA ROSA LLÁCER MATAÇAS[†]

- I. La "civilitat", imprevista qüestió afegida a les "bases de les obligacions contractuals" 55
 - 1. L'avantprojecte de llei del codi mercantil i projecte de llei del llibre sisè del codi civil de catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, en clau d'incompatibilitat 55
 - 2. La unitat de mercat com a pretext..... 58
- II. El contracte mixt: concurrència de matèries i prevalença de l'estatut civil 60
- III. L'estatut civil especial 63
 - 1. El cas paradigmàtic de la relació contractual de consum: la correcció de la desigualtat com *ratio iuris* de l'especialitat civil 63
 - 2. L'estatut civil del consumidor com la persona aliena a activitats professionals en una relació contractual de consum..... 66
 - 3. La formació d'un estatut de drets del consumidor i la prevalença de l'estatut civil.....70
 - 4. El reconeixement de la civilitat: la remissió de les lleis especials al dret sectorial i al dret comú (arts. 112-1 CCons i 59.1 TRLCU)..... 72
- IV. L'estatut civil del client de béns i serveis en les regulacions sectorials.....76
- V. El Llibre sisè CCCat com seu de dret general i de dret civil especial..... 82
 - 1. El Llibre sisè CCCat com seu del dret general de les obligacions i els contractes..... 82
 - 2. L'absorció de l'especialitat en els nous Codis civils. L'empara del principi de bona fe..... 83
 - 3. La "comunitat" de les normes especials incorporades al CCCat..... 87

SEGONA PONÈNCIA

LA COMPRAVENDA AL PROJECTE DE LLEI DEL LLIBRE SISÈ

La conformitat en la regulació projectada de la compravenda91

ANTONI VAQUER ALOY

I. Introducció.....	91
II. Noció de manca de conformitat	93
1. Idees generals.....	93
2. Criteris de la conformitat.....	96
3. La instal·lació dels béns	104
4. El moment de la conformitat.....	106
5. La conformitat jurídica.....	109
6. L'excés de cabuda en els immobles.....	110
7. Exoneració de la responsabilitat per manca de conformitat	112
8. La inspecció del bé venut	114
9. Notificació de la manca de conformitat.....	116
10. Modificacions que cal introduir en el codi civil de catalunya i en lleis especials	118

Remedios del comprador ante la falta de conformidad. La propuesta del Proyecto de Ley del Libro Sexto del Código civil de Catalunya, relativo a las obligaciones y los contratos..... 121

CARLOS GÓMEZ LIGÜERRE

I. Conformidad y cumplimiento.....	121
II. Medios de defensa ante la falta de conformidad	127
III. Un sistema de remedios compatibles	130
1. Remedios compensatorios, restitutorios y preventivos	131
2. Restricciones a la libertad de opción.....	133
IV. Remedios a disposición del consumidor	136
V. Derecho del vendedor a corregir la falta de conformidad y el plazo de gracia que puede conceder el comprador.....	140
VI. La tutela preventiva del derecho del comprador	144
VII. Los incumplimientos recíprocos.....	146
VIII. Plazo de ejercicio	147
1. Tres plazos y una pretensión.....	147
2. La extinción del plazo de ejercicio.....	150
Bibliografía	152

Els articles 621-49 (pacte de previsió de finançament per tercer) i 621-54 (pacte de condició resolutòria) del projecte de llei reguladora del Llibre VI del Codi civil de Catalunya..... 155

ANTONIO ÁNGEL LONGO MARTÍNEZ

I. Introducció.....	155
II. Pacte de previsió de finançament per tercer	156

III.El pacte resolutori.....	158
1. Fonament de la regulació.....	160
2. Pacte resolutori i comís en garantia.....	161
3. La resolució com remei general i el pacte resolutori.....	164
4. El pacte resolutori no inscrit.....	167
5. El pacte resolutori inscrit en el Registre de la Propietat.....	169

Especialidades del Anteproyecto del Libro Sexto del Código Civil de Cataluña en cuanto a la compraventa de inmuebles (la compraventa de inmueble en construcción o rehabilitación) y la cesión de finca o aprovechamiento urbanístico a cambio de construcción futura.....187

JOSÉ LUIS VALLE MUÑOZ

I. Introducció.....	187
II. El objeto en la compraventa o cesión de suelo con adquisición de inmueble en construcción o rehabilitación.....	192
III.El precio o la contraprestación entregado por el adquirente: dinero, finca o aprovechamiento urbanístico.....	198
IV. La forma del contrato.....	203
V. La tradición.....	204
VI. La protección registral de derechos reales y de derechos personales.....	207
VII. La Doctrina de la Dirección General de los Registros y el Notariado y la reforma del Reglamento Hipotecario de 1.998.....	213
VIII. La sentencia del Tribunal Supremo de 31 de enero de 2001.....	216
IX. La regulación de la compraventa de inmueble en construcción con constitución de comunidad en el ACCC.....	217
X. La regulación del contrato de cesión de suelo o aprovechamiento en el ACCC.....	225

TERCERA PONÈNCIA

EL DRET DEL CONSUM I EL LLIBRE SISÈ

La contractació amb consumidors en el Llibre Sisè..... 229

MARILÓ GRAMUNT FOMBUENA

I. Models de tècnica legislativa per a la regulació de la contractació amb consumidors.....	229
II. L'elecció del model integrador pel legislador català.....	231
III. La incorporació de les normes relatives als contractes de consum al Llibre sisè CCCAt.....	236
1. Norma general i norma particular en el mateix article.....	236
2. Supòsits d'adaptació de la norma general a la de consum.....	237
IV. Conclusió.....	238

Codi civil i Codi de consum en els contractes de consum..... 239

GEMMA RUBIO GIMENO

- I. Regulació actual del dret contractual de consum a Catalunya..... 239
- II. L'impacte descodificador del dret de consum europeu en les regulacions nacionals de dret contractual i la urgència per recuperar la coherència normativa del dret contractual..... 243
- III. La conveniència d'imposar límits al model integrador del dret contractual de consum en el Codi civil: la subsistència del Codi de consum..... 245
 - 1. Tècnica legislativa en la integració del dret contractual de consum..... 246
 - 2. Integració del dret de consum i pèrdua del caràcter permanent de la norma civil..... 247
 - 3. Els riscos de l'arquitectura jurídica..... 247
 - 4. La compatibilitat entre Codi civil i Codi de consum en la regulació del dret contractual de consum: cap a un tercer model de codificació del dret de consum..... 249
- IV. La relació entre la llei general i la llei especial quan la llei general absorbeix l'especialitat: el recurs a les remissions recíproques..... 249
- V. Abast de la subsistència i de la modificació de la regulació del dret contractual en el Ccons..... 251
 - 1. L'objecte de la norma enunciat en el seu art. 111-1 Ccons..... 252
 - 2. La definició de persona consumidora..... 252
 - 3. Àmbit d'aplicació del Codi de consum i relació amb el Codi civil..... 252
 - 4. La conformitat dels béns i serveis..... 253
 - 5. Els deures d'informació en la compravenda d'immobles..... 253
 - 6. La reforma del Llibre II del Codi de Consum en clau de desenvolupament de la regulació continguda en el Codi civil..... 253
- VI. El futur emplaçament normatiu d'algunes qüestions d'especial rellevància..... 254
 - 1. El concepte de consumidor..... 254
 - 2. La informació precontractual..... 256
 - 3. D'altres qüestions: irrenunciabilitat dels drets reconeguts, clàusules abusives, dret de desistiment i regles interpretatives i integradores del contracte..... 262
- VII. A propòsit de la modificació del CCons per a la millora de la protecció de les persones consumidores en les relacions de consum en l'àmbit de crèdits i préstecs hipotecaris..... 263

Impressions sobre aspectes pràctics de contractes de consum: relacions contractuals de consum amb agents de viatges..... 265

ANA BARLUENGA GARRIGA

- I. Introducció..... 265
- II. Diferents relacions de consum entre les agències de viatges i els usuaris turístics..... 267
 - 1. Intermediació de les agències de viatges en la contractació pels usuaris de serveis turístics com a serveis solts..... 267
 - 2. Responsabilitat de les agències de viatges en els viatges combinats..... 270
- III. Problemàtiques existents a la pràctica en relació amb els viatges combinats..... 272
 - 1. Diferències en la regulació del viatge combinat entre la normativa d'àmbit estatal i la reglamentació catalana d'agències de viatges..... 272
 - 2. Conflictos de competències entre l'Agència Catalana de Consum i la Direcció General de Turisme de Catalunya en la incoació de procediments sancionadors contra agents de viatges..... 279
- IV. Procedència d'incorporar la regulació dels viatges combinats al nou Llibre VI del Codi Civil de Catalunya..... 282

Impressions sobre aspectes pràctics dels contractes de consum.....	285
CARLES GARCÍA ROQUETA	

QUARTA PONÈNCIA

ALTRES MODALITATS CONTRACTUALS

El contracte d'aliments al projecte de llei de Llibre sisè.....	293
--	------------

JUDITH SOLÉ RESINA

I. Antecedents.....	293
1. El pacte d'acolliment de persones grans	295
2. El contracte de prestació d'aliments a la llei 22/2000.....	303
3. Oportunitat de la modificació legal	304
II. El contracte d'aliments al Projecte	305
1. Caràcters del contracte d'aliments	305
2. Subjectes.....	307
3. Objecte.....	309
4. Incompliment i garanties	312
5. Extinció.....	315
III. Proposta de text articulat comentada.....	316
Bibliografia	319

La incorporació de la llei de pensions periòdiques al Codi civil de Catalunya	321
--	------------

M. ESPERANÇA GINEBRA MOLINS

I. El concepte i la ubicació sistemàtica de les “pensions periòdiques”: de la llei 6/2000 al projecte de llei del llibre sisè del codi civil de catalunya. La terminologia.....	321
1. La Llei 6/2000, de 19 de juliol, de pensions periòdiques: censal i violari o pensió vitalícia com a modalitats de pensions periòdiques	323
2. El Projecte de llei del Llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes: la regulació del censal i el violari entre els contractes	325
II. La finalitat	327
III. El censal.....	331
1. El contracte.....	331
2. La pensió	335
3. Les garanties.....	337
4. La resolució.....	342
5. La redempció.....	344
IV. El violari	346
1. El concepte	347
2. La constitució.....	350
3. La durada: la “vida mòdul”	353
4. El “creditor o beneficiari”	355
5. El pagament de la pensió.....	356
6. L'incompliment i les garanties	358
7. L'extinció	361
8. La “ineficàcia” del violari.....	365

La regulació dels contractes de conreu al projecte de llei del Llibre sisè del Codi Civil de Catalunya 367

MIQUEL PUJOLS PARRAMON

I. Introducció	367
II. Precedents normatius.....	368
1. De regulació estatal.....	368
2. De regulació catalana.....	369
III. Contingut i estructura	370
1. Esquema	371
2. Denominació.....	372
3. Objecte de regulació.....	372
IV. Contractes de conreu	372
1. Concepte.....	372
2. Objecte.....	373
3. Contractes exclosos.....	374
4. Parts contractants.....	375
5. Conreador directe i personal	376
6. Forma del contracte.....	376
7. Règim jurídic.....	376
8. Ús i costum de bon pagès	378
9. Any agrícola.....	378
10 Tipus de contractes de conreu.....	378
V. Altres Tipus De Contractes.....	391
1. Custòdia del territori.....	391
2. Arrendament per a pastures.....	391
VI. Altres disposicions.....	392
1. Assegurança	392
2. Juntes d'Arbitratge i Mediació	392
VII. Contractes anteriors.....	392
VIII. Derogacions	393
IX. Models de contractes de conreu	393
X. Entrada en vigor.....	393

CINQUENA PONÈNCIA

NOUS TIPUS CONTRACTUALS: LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

Custodia del territorio. Configuración jurídica. Titulación e inscribibilidad* 397

IGNACIO JAVIER BOISÁN CAÑAMERO

I. Introducció.....	397
II. Configuración jurídico privada.....	398
1. Plazo	398
2. Canon	399
3. Obligaciones de hacer / prestaciones.....	399
4. Otros.....	399
III. Importancia de la elevación a público de los acuerdos.....	401
IV. Modelo de escritura.....	402
V. Regulación en el anteproyecto	403

Reflexiones sobre la custodia del territorio.....	407
ÓSCAR GERMÁN VÁZQUEZ ASENJO	
I. Encuadre de la custodia territorial.....	407
II. Crítica puntual al art. 623-34.....	409
1. Regulación contradictoria.....	409
2. Regulación insuficiente.....	409
3. Sistemática errónea.....	410
III. Propuesta de futura regulación normativa.....	410
1. Cuestiones generales.....	410
2. Del fomento de la custodia del territorio.....	411
3. De la difusión y seguridad jurídica en la custodia territorial.....	412
4. Requisitos previos para la custodia del territorio.....	413
5. Materialización de la custodia.....	415

COMUNICACIONS

La compraventa a ojo en la ley 3/2013, de la Generalitat Valenciana, de los Contratos y otras Relaciones Jurídicas Agrarias.....	419
---	------------

FEDERICO ARNAU MOYA

I. Introducción.....	419
1. La constitucionalidad de la Ley 3/2013 de la Generalitat Valenciana.....	419
2. Caracteres de la LCRJA.....	420
II. La venta a ojo o estimada.....	421
1. Caracteres y contratos excluidos.....	421
2. La entrega de la cosa y la perfección del contrato.....	424
3. El precio.....	425
4. La perfección del contrato por el pago.....	426
5. El pago mediante efectos cambiarios.....	428
6. Los elementos formales.....	429
7. Los vales de compra.....	430
8. Los vales de recolección.....	432
9. El incumplimiento de los requisitos de forma.....	434
10. La cesión de los derechos de la compraventa.....	435
11. El régimen de riesgos.....	436
12. Trabajos agrícolas a cargo del vendedor.....	437
13. Derecho de acceso.....	438
III. Conclusiones.....	438

L'obligació de conformitat i el seu règim: més propis d'una teoria (o part) general?.....	441
--	------------

LÍDIA ARNAU RAVENTÓS

I. Plantejament. L'obligació <i>del venedor</i> de garantir la conformitat del bé.....	441
II. L'obligació de garantir la conformitat del bé... més enllà del contracte de compravenda?.....	445
1. D'entrada: la presentació de la conformitat del bé al projecte.....	445
2. És possible una formulació general de l'obligació de garantir la conformitat del bé?.....	453

Característiques del contracte de compravenda en el Llibre sisè del Codi civil de Catalunya (Especial referència a la seva finalitat transmissora i a la no necessitat de regular la promesa de venda).....459

CHANTAL MOLL DE ALBA

- I. Contracte consensual o contracte real *quod constitutionem*?460
- II. Contracte obligatori o contracte transmissiu?.....460
- III. Contracte bilateral..... 461
- IV. L'obligació del venedor de transmetre la titularitat del bé.....462
- V. Inutilitat de regular la promesa de venda en el Codi Civil de Catalunya464
- VI. Conclusions.....467

L'obligació de conrear com a bon pagès i la normativa europea 469

ANDRÉS MIGUEL COSIALLS UBACH

- I. Introducció..... 469
- II. La condicionalitat i el bon pagès 470
 - 1. L'ús de la finca..... 471
 - 2. El bon manteniment de la finca 478
- III. Conclusió 481

La incorporació de la llei de pensions periòdiques al Codi civil de Catalunya

M. ESPERANÇA GINEBRA MOLINS*

*Professora Titular de Dret civil
Universitat de Barcelona*

I. EL CONCEPTE I LA UBICACIÓ SISTEMÀTICA DE LES “PENSIONS PERIÒDIQUES”: DE LA LLEI 6/2000 AL PROJECTE DE LLEI DEL LLIBRE SISÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA. LA TERMINOLOGIA. 1. La Llei 6/2000, de 19 de juliol, de pensions periòdiques: censal i violari o pensió vitalícia com a modalitats de pensions periòdiques. 2. El Projecte de llei del Llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes: la regulació del censal i el violari entre els contractes. II. LA FINALITAT. III. EL CENSAL. 1. El contracte. 2 La pensió. 3. Les garanties. 4. La resolució. 5. La redempció. IV. EL VIOLARI. 1. El concepte. 2 La constitució. 3. La durada: la “vida mòdul”. 4. El “creditor o beneficiari”. 5. El pagament de la pensió. 6. L’incompliment i les garanties. 7. L’extinció. 8. La “ineficàcia” del violari

I. EL CONCEPTE I LA UBICACIÓ SISTEMÀTICA DE LES “PENSIONS PERIÒDIQUES”: DE LA LLEI 6/2000 AL PROJECTE DE LLEI DEL LLIBRE SISÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA. LA TERMINOLOGIA

El *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* [= DOGC] de 25 de juliol de 2014 publicava l’Edicte pel qual se sotmetia a informació pública l’Avantprojecte de llei del Llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes [= Av. Llib. sisè CCCat]. Set mesos més tard, el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* [= BOPC] de 25 de febrer de 2015 publica el Projecte [= Proj. Llib. sisè. CCCat].

L’objecte d’aquesta llei és, segons l’Exposició de Motius [= EM] (§ 1): “establir l’estructura del llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, aprovar-ne la regulació del contracte de compravenda i de permuta, la modificació i la incorporació de contractes regulats en lleis especials i substituir la Compilació del Dret civil de Catalunya, d’acord amb la previsió que es fa a l’article 3 f) de la Llei 29/2002, de 30 de desembre, Primera llei del codi civil de Catalunya”.

Sistemàticament, el títol primer està previst que incorpori les parts generals de l’obligació i el contracte; el títol segon està dedicat a les fonts contractuals i ha de contenir els diferents tipus contractuals; i el títol tercer es reserva a les fonts no contractuals de l’obligació (EM, § 3, Proj. Llib. sisè CCCat).

* L’autora pertany al “Grup de Dret civil català” 2014 SGR 22. Aquest treball s’emmarca en els Projectes de recerca DER 2011-26892 i DER 2014-54267-P.

Partint d'aquesta estructura, i al costat de la regulació dels contractes de compravenda i de permuta (continguts, juntament amb la cessió de finca o d'aprofitament urbanístic a canvi de construcció futura, al capítol I, dedicat als contractes amb finalitat transmissora), aquest Projecte pretén també incorporar al Codi, amb les modificacions oportunes, diferents “tipus contractuals” que fins ara es trobaven regulats en lleis especials de caràcter patrimonial, sense perjudici que la resta de matèria civil objecte de la competència legislativa de la Generalitat de Catalunya pugui ser legislada en el futur, atès el caràcter de codi obert, de manera que vagi sent incorporada successivament (EM, § 26). I una de les lleis que s'inclou a la sistemàtica del Codi civil de Catalunya és la Llei 6/2000, de 19 de juny, de pensions periòdiques [= LPP],¹ actualment vigent.

Com havia fet en el seu moment la LPP respecte de la regulació continguda a la Compilació de Dret civil de Catalunya [= CDCC], el Proj. Llib. sisè CCCat (DD.2.a) pretén “substituir” la LPP.² Les Disposicions transitòries 4a i 5a Proj. Llib. sisè CCCat estableixen, respectivament, que els “violaris” i els “censals” constituïts abans de l'entrada en vigor del Llibre sisè es continuaran regint per les disposicions que els són aplicables, contingudes en la LPP —s'entén, si aquesta Llei els era aplicable—; com havia fet la LPP,³ el Proj. Llib. sisè CCCat autolimita l'aplicabilitat immediata de la nova normativa (*vid.* EM, § 36, Proj. Llib. sisè CCCat).⁴

Amb tot, l'enfocament de la regulació de les pensions periòdiques del que parteix la LPP i el que proposa el Proj. Llib. sisè CCCat —seguint l'Avantprojecte sotmès a informació pública— són diferents.

-
- 1 Altres lleis que incorpora el Projecte, tal com posa en relleu l'EM (§ 27), són: la Llei 22/2000, de 29 de desembre, d'acolliment de persones grans, la Llei 23/2001, de 31 de desembre, de cessió de finca o d'edificabilitat a canvi de construcció futura, la Llei 2/2005, de 4 d'abril, de contractes d'integració i la Llei 1/2008, de 20 de febrer, de contractes de conreu.
 - 2 La LPP (DF 1a) segueix la fórmula típica en el dret català de declarar “substituída” la regulació anterior, continguda en els art. 330 a 335 CDCC, i aquesta és també la fórmula que utilitza la DD Proj. Llib. sisè CCCat. Quant a la “substitució” de la CDCC, el § 35 de l'EM indica: “Respecte de la derogació de la Compilació, atesa la seva significació en l'ordenament jurídic de Catalunya i amb la idea de continuïtat, s'utilitza la fórmula de la substitució normativa, malgrat que, certament, es pot considerar que es tracta d'una norma derogatòria.”
 - 3 Pel que fa al règim transitori, segons la DT LPP, els censals i els violaris constituïts abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei (que, després d'una “vacatio legis” de 2 mesos, comptats a partir de la publicació de la Llei al DOGC, va tenir lloc el 4 de setembre de 2000 –DF 2a–) es regeixen per les disposicions contingudes en la CDCC –s'entén: sempre que aquestes disposicions ja els resultessin aplicables–.
 - 4 L'últim paràgraf de l'EM Proj. Llib. sisè CCCat indica: “Finalment, en seu de dret transitori, s'estableix la no aplicació immediata de la nova llei als contractes conclusos amb anterioritat a la seva entrada en vigor. Se segueix, doncs, el criteri general en virtut del qual cada contracte es regeix segons les disposicions vigents en el moment de la seva conclusió, de manera que, si hi ha hagut algun canvi en aquella regulació, la nova llei s'aplicarà als contractes posteriors a la seva entrada en vigor.”

1. LA LLEI 6/2000, DE 19 DE JULIOL, DE PENSIONS PERIÒDIQUES: CENSAL I VIOLARI O PENSIÓ VITALÍCIA COM A MODALITATS DE PENSIONS PERIÒDIQUES

La LPP regula el “censal” —que constitueix una pensió indefinida—, i el “violari o pensió vitalícia” —que és una pensió de caràcter temporal, la durada de la qual ve definida per la vida d’una o més persones que visquin en el moment de la constitució— (art. 1, 2, 3, 10 i 12 LPP).

El cas és, per tant, que la LPP no regula pas precisament “tipus contractual”, sinó modalitats d’obligacions periòdiques —de pensions periòdiques—, enteses com a obligacions d’idèntic contingut que neixen en moments successius d’un únic supòsit de fet, d’eficàcia duradora. De fet, el títol de la LPP, com la rúbrica del seu art. 1 resulten massa genèrics —cosa que s’ha propagat també a la rúbrica de l’art. 569-38 CCCat—,⁵ atès que aquesta llei es limita a regular dos tipus concrets de pensió periòdica de caràcter personal i voluntari: el “censal” i el “violari o pensió vitalícia”.⁶

A la LPP els termes “censal” i “violari o pensió vitalícia” identifiquen dos tipus concrets de pensió periòdica (art. 3 i 10 LPP) que es poden constituir per diversos títols (art. 4 i 11 LPP), un dels quals és el contracte, però no l’únic.

D’acord amb la LPP, la relació jurídica de censal pot sorgir de diferents negocis jurídics. Segons l’art. 4 LPP, els títols de constitució del censal poden ser: el contracte, la donació i el llegat; en cas de constitució a títol gratuït, les atribucions es fan al censatari amb l’obligació que pagui la pensió al censalista. Això determina que en el cas de la donació, si el censalista és el mateix donant, s’hagi de tractar d’un negoci mixt amb donació, i si és un

5 Tot i que la rúbrica de l’art. 569-38 CCCat sigui “Hipoteca en garantia de pensions periòdiques”, aquest precepte regula exclusivament la hipoteca que es constitueix per garantir censals o violaris.

6 La LPP regula, només, dos tipus concrets de pensions personals i voluntàries. El caràcter “personal” exclou de l’àmbit de la Llei les pensions de caràcter real (censos emfitèutic i vitalici), que actualment es troben regulades al Llibre cinquè CCCat. El caràcter “voluntari” distingeix les pensions que regula la LPP d’altres pensions “personals” també regulades per l’ordenament català que poden no tenir caràcter voluntari, com ara la prestació compensatòria en forma de pensió per als casos de crisi matrimonial (art. 233-24 a 233-19 CCCat), o la prestació alimentària prevista per als membres de les parelles estables quan cessa la convivència (art. 234-10 CCCat), o la d’aliments que pot resultar de l’aplicació dels art. 237-1 i seg. CCCat, o la pensió periòdica en cas de defunció que regula l’art. 240-8 CCCat per a les relacions convivencials d’ajuda mútua, etc... Però és que actualment la LPP no esgota ni tan sols les pensions periòdiques de caràcter voluntari que contempla el Dret català; en aquest sentit, per exemple, l’art. 564-4.2.b CCCat, regula la pensió periòdica a favor del propietari del sòl que pot pactar-se quan es constitueix un dret de superfície. *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions periòdiques a la Llei catalana 6/2000, de 19 de juny”, *RJC*, núm. 2, 2002, pàg. 322-325; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000, de 19 de junio, de Pensiones periódicas (DOGC núm. 3174, de 4 de julio de 2000; BOE 178, de 26 de julio de 2000)”, *Comentarios de Derecho Patrimonial Catalán*, Colegio de Registradores (COORD.), CUMELLA GAMINDE, A., i TORMO SANTONJA, M. (Dir.), Barcelona: Editorial Bosch, S. A., 2005, pàg. 62-63; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38 del Código civil de Cataluña”, a *Derechos reales. Comentario al Libro V del Código civil de Cataluña*, GINER GARGALLO, A. (Dir.), CLAVELL HERNÁNDEZ, V. (Coord.), Vol. III, Barcelona: Editorial Bosch, S. A., 2008, pàg. 1990-1991.

tercer, es tractaria d'un contracte amb estipulació a favor de tercer. Pel que fa al llegat (títol "lucratiu", però no "gratuït"), el censalista ha de ser una persona diferent del testador.⁷ Històricament la doctrina havia admès la constitució del censal en testament, mitjançant un llegat,⁸ i s'havia arribat a plantejar la constitució gratuïta, fins i tot per donació.⁹ En qualsevol cas, la dualitat "onerós"- "gratuït" no es troba ben reflectida en la regulació del censal que fa la LPP (*vid. epígraf III. 1.1*).

Quant al violari, segons l'art. 11 LPP, es pot constituir "a títol onerós" –cas en el qual té com a causa la percepció d'un capital– o "a títol gratuït" –tenint llavors com a causa la mera liberalitat–. Quan es constitueix a títol "gratuït-lucratiu", se li apliquen les normes sobre les donacions i els llegats (art. 11.2 LPP, al principi).

En definitiva, avui, a la LPP, "censal" i "violari", com a institucions regulades pel Dret català, són dues modalitats de pensió periòdica, independentment de quin sigui el títol constitutiu; no identifiquen, per tant, "tipus contractuals".

Tal com recorda el Preàmbul de la LPP, el dret català ha regulat tradicionalment "diverses institucions que han comportat una prestació de pensions periòdiques de caràcter bé perpetu o indefinit, bé temporal..., amb naturalesa real o d'obligació" (Preàmbul LPP, § 1).

La Llei 6/1990, dels censos [= LC], va regular les pensions periòdiques de caràcter real (censos emfitèutic i vitalici),¹⁰ i deia ja, en el seu Preàmbul, que

7 *Vid. CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", op. loc. cit., 2005, pàg. 76-77 i 79.*

8 *Vid. DURÁN Y BAS, M., Memoria acerca de las Instituciones del Derecho Civil de Cataluña, escrita con arreglo á lo dispuesto en el artículo 4º del Real decreto de 2 de Febrero de 1880, Barcelona: Imprenta de la Casa de la Caridad, 1883, pàg. 157 y 354 [ed. facs. a: Projecte d'Apèndix i materials precompileris del Dret civil de Catalunya, amb estudi introductori a cura d'A. MIRAMBELL i ABANCÓ i P. SALVADOR CODERCH, Textos Jurídics Catalans. Lleis i Costums VI/2, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 1995, pàg. 275 i 472]; BROCÁ y MONTAGUT, G. M., i AMELL LLOPIS, J., Instituciones del Derecho Civil Catalán vigente, Vol. II, 2a ed., Barcelona: Imprenta Barcelonesa, 1886, pàg. 199 y 205; MOUTÓN OCAMPO, L., Diccionario del Derecho civil foral compilado y consuetudinario, Sociedad Editorial Española, Biblioteca Scaevola Vol. I, Madrid: Imprenta de P. Apalategui, 1904, p. 167; BORRELL Y SOLER, A. M., Derecho civil vigente en Cataluña, Vol. II, 2a ed., Barcelona: Bosch, Casa Editorial, 1944, pàg. 420; PUIG FERRIOL, L., i ROCA TRÍAS, E., Fundamentos del Derecho Civil de Cataluña, Vol. IV-2, Barcelona: Bosch Casa Editorial, S.A., 1982, pàg. 230-231 i 235; ROCA TRÍAS, E., a PUIG FERRIOL, L., i ROCA TRÍAS, E., Instituciones del Dret civil de Catalunya, I, València: Tirant lo Blanch, 1998, pàg. 218; MARSAL GUILLAMET, J., "Los censales a finales del siglo XX: la deuda perpetua de las Cajas de Ahorros", a Contratación bancaria. Jornadas celebradas en Tarragona el 6 y 7 de marzo de 1997, DEL POZO CARRASCOA, P., i DÍAZ MUYOR, M. (coord.), Madrid-Barcelona: Marcial Pons, Ediciones Jurídicas y Sociales, S.A., Universitat Rovira i Virgili, 1998, pàg. 498 i nota 10; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 328-329; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 70.*

9 *Vid. MARSAL GUILLAMET, J., "Los censales...", op. loc. cit., 1998, pàg. 498; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", op. loc. cit., 2002, pàg. 328-329; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, pàg. 70.*

10 Tot i el seu caràcter real, abans de la LC el vitalici es trobava regulat en el Cap. IV del Tít. 1r ("De les obligacions i els contractes") del Llibre 4t de la Compilació. Aquesta regulació

prescindia de la regulació de les formes de pensió periòdica de naturalesa merament personal, com ara el censal i la seva variant temporal, coneguda com a violari (regulats llavors en els arts. 330 a 335 CDCC).

Deu anys més tard, la LPP, recollia el testimoni que li havia deixat la LC pel que fa a la regulació de les pensions periòdiques de caràcter merament personal, per tal de, segons el Preàmbul, acomodar ambdues figures (censal i violari) a la realitat de la societat catalana.

D'acord amb la diferent naturalesa, real o personal, d'un i altre tipus de pensions —resultant de la titularitat passiva—, els censos, emfitèutic i vitalici es troben regulats avui al Llibre cinquè del CCCat (art. 565-1 i seg.) —com també el “solàrium” (art. 564-4.2.b CCCat)—, mentre que el censal i el violari han d'anar al Llibre sisè.

2. EL PROJECTE DE LLEI DEL LLIBRE SISÈ DEL CODI CIVIL DE CATALUNYA, RELATIU A LES OBLIGACIONS I ELS CONTRACTES: LA REGULACIÓ DEL CENSAL I EL VIOLARI ENTRE ELS CONTRACTES

A diferència de la LPP —que respecte del violari utilitza la doble denominació “violari” o “pensió vitalícia” (cosa que no fa respecte del censal)—, el Proj. Llib. sisè CCCat es decanta únicament per la terminologia tradicional “censal” i “violari”.

Considerar el censal i el violari com a modalitats de pensió periòdica, independentment del títol constitutiu, hauria justificat regular-les en el títol dedicat a l'obligació en general, com a supòsits concrets d'obligacions periòdiques —categoria que identifica una determinada relació entre obligacions—. Aquesta, que hauria estat una opció plausible i que no creiem que hagués pogut plantejar dubtes des d'un punt de vista competencial, hauria permès l'aplicació directa de la regulació ultra els casos de constitució contractual, sempre que es tractés d'aquest tipus de pensions. Aquest no és, però, l'enfocament del que parteix —seguint l'Av. Llib. sisè CCCat— el Proj. Llib. sisè CCCat, ni tampoc el dels Treballs preparatoris del Llibre sisè del

del vitalici juntament amb el censal i el violari en seu d'obligacions i contractes la trobem també en la Memòria de DURAN Y BAS —art. 198-220—, en el Projecte d'Apèndix de 1930 —art. 198-220—, en l'Avantprojecte de 1931 —art. 160-173—, i en el Projecte de Compilació de 1955 —art. 539-546— (*Memoria...*, op. cit., 1883, pàg. 158-159 i 353-357; *Apèndice de Derecho Catalán al Código civil. Proyecto formulado antes de la promulgación del Código. Revisado y completado, después de información pública, por la actual Comisión, constituida de acuerdo con el R.D. de 24 de abril de 1899*, Barcelona: Imprenta la Neotipia, 1930, pàg. 94-98; *Anteproyecto de Apèndice. Instituciones de Derecho Civil Catalán. Comisión Jurídica Asesora. 23 de julio de 1931*, i *Proyecto de la Compilación del Derecho civil especial de Cataluña. Formado con arreglo a lo dispuesto en el Art. 6º de la Ley de Bases del Código Civil y en el Decreto de 23 de mayo de 1947, por la Comisión de Juristas para el estudio y ordenación de las Instituciones de Derecho Foral de Cataluña nombrada por Orden del Ministerio de Justicia de 10 de febrero de 1948*, Barcelona: 1955, pàg. 169-170 [ed. facs. a *Proyecto d'Apèndix...*, op. cit., 1995, pàg. 276-277, 471-475, 618-622 i 720-722, 927-928]). Sobre la conveniència de regular per separat les pensions de caràcter real respecte de les de caràcter personal, *vid.* MARSAL GUILLAMET, J., *El vitalici en el dret civil vigent a Catalunya*, Barcelona: Tibidabo, 1989, pàg. 85.

Codi civil de Catalunya que van quedar aturats l'any 2004 [= Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004].¹¹

En comptes de contemplar el censal i el violari com a modalitats d'obligacions periòdiques, el Proj. Llib. sisè CCCat els regula en el títol segon, dedicat a les fonts contractuals, com a “tipus contractuals” —en sintonia amb el que indica l'EM (§§ 26, 31 i 34)—. Partint d'això, escindeix la regulació d'ambdues institucions, situant la regulació del violari entre els “contractes aleatoris” (al capítol IV, al costat del contracte d'aliments —*vid.* EM, § 31—),¹² i la del censal entre els contractes “de finançament” (al capítol VI, dedicat als “contractes de finançament i garantia” —*vid.* EM, § 34—).¹³ Així, a l'hora de classificar el censal es parteix d'una categoria econòmico-funcional i, quant al violari, es parteix d'una categoria en principi¹⁴ jurídica.

Amb tot, si bé l'article dedicat al “concepte” de censal evidencia aquest canvi d'enfocament de la institució, que ja no es defineix com a pensió periòdica sinó com a contracte —sempre onerós— (art. 626-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— Pel contracte de censal...”),¹⁵ pel que fa al violari, en canvi, quan se'n dóna el “concepte” es continua definint —amb pocs canvis respecte de l'art. 10 LPP— com a modalitat de pensió periòdica (art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat)¹⁶ que, al marge de l'article dedicat a definir-lo, admet

11 El títol dedicat al “L'obligació” dels Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004 només es subdividia en dos capítols (l'un dedicat a les disposicions generals, i l'altre a les fonts de l'obligació), de manera que si es partís de la mateixa estructura difícilment hi podria tenir cabuda la contemplació del censal i el violari com a tipus concret d'obligacions periòdiques. A més, i a banda d'això, el violari es regulava en el Títol 4, dedicat als “contractes aleatoris”, i el censal en el Títol 8, entre els “contractes de finançament i garantia”.

12 En els Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004, entre els “contractes aleatoris” (Títol 4) s'hi regulaven la pensió vitalícia o violari, el contracte d'aliments i el joc.

13 En els Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004, entre els “contractes de finançament i de garantia” (Títol 8) s'hi regulaven el préstec, el censal i la fiança.

14 *Vid.* l'epígraf IV.1, dedicat al concepte de violari.

15 Art. 626-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— Pel contracte de censal una persona transmet a una altra la propietat de béns concrets o d'una quantitat determinada de diners, i aquesta darrera s'obliga a pagar [sic.] i els seus successors una prestació periòdica en diners i per temps indefinit”. El text de l'art. 626-1 Av. Llib. sisè CCCat sotmès a informació pública estableix: “Concepte.— Pel contracte de censal una persona transmet a una altra la propietat de béns concrets o d'una quantitat determinada de diners, i aquesta darrera s'obliga a pagar a la primera i els seus successors una prestació periòdica en diners i per temps indefinit”. L'eliminació de l'incís destacat en cursiva s'ha de relacionar amb la intenció de donar entrada a la possibilitat d'estipulació a favor de tercer; no obstant això, la correcció que incorpora el Projecte no està ben resolta; hauria estat més acurat substituir la referència a “la primera” de l'Avantprojecte per “una persona” en el Projecte, en comptes d'eliminar sense més la referència a “la primera”; en definitiva, entenem que hauria de dir: “una persona i els seus successors...”. *Vid.* epígraf. III.1.1.

16 Art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— El violari consisteix en el dret de crèdit a percebre una prestació periòdica en diners i la consegüent obligació de pagar-la, durant la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució”. Tot i que la redacció no sigui idèntica, el sentit del precepte coincideix amb el de l'art. 624-1 Av. Llib. sisè CCCat (“Concepte.— El violari consisteix en el dret de crèdit a

la constitució a títol oneros o “gratuït-lucratiu” (art. 11 LPP i 624-2 Proj. Llib. sisè CCCat).

Tenint en compte la regulació que proposa el Projecte —seguint l'Avantprojecte—, en el títol dedicat als tipus contractuals, i no en el de l'obligació, per tal de cobrir de manera més àmplia la regulació de les pensions periòdiques indefinides o vitalícies que tradicionalment s'han entès incloses en els conceptes de censal i violari, potser es podria haver incorporat una regla del tipus de la prevista en l'art. 2370 del *Code civil du Québec* [= CCQ], que, tot i regular “la rente” entre els contractes i centrar-se en la seva constitució per aquesta via, estableix: “Outre qu'elle puisse être constituée par contrat, la rente peut l'être par testament, par jugement ou par la loi [en el cas català s'hi podria afegir la donació...].— Les règles du présent chapitre s'appliquent à ces rentes, compte tenu des adaptations nécessaires”. Es tractaria d'una solució semblant a la que adopta l'art. 237-14 CCCat per als aliments.

II. LA FINALITAT

Tant el censal com el violari havien estat emprats tradicionalment bàsicament amb finalitats de finançament, com a forma de deute públic. A partir del s. XIV van ser utilitzats per solucionar problemes de liquiditat municipal (sobretot per la ciutat de Barcelona), convertint-se, per als particulars de classes acomodades, en un tipus d'inversions segures.¹⁷ Segons Pierre Vilar es tracta precisament d'una de les causes de la decadència comercial catalana a partir del s. XIV, ja que amb aquest sistema, que no encaixa bé amb la finalitat productiva i d'emprenedoria, el rentista substitueix a l'empresari.¹⁸ A més a més, recorrent a aquestes figures (que es vestien sota la forma d'una compravenda) i no al préstec

percebre i la consegüent obligació de pagar una prestació periòdica en diners, durant el temps consistent en la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució”).

17 Històricament, tant el censal com el violari havien estat utilitzats per les ciutats (significativament en el cas de la ciutat de Barcelona) i corporacions públiques, sobretot a partir del s. XIV, per tal d'obtenir el diner suficient per a afrontar les despeses que comportaven les campanyes reials de l'època de Pere III (monarca que va ser el que va començar a regular aquesta matèria); d'aquesta manera, la ciutat s'endeutava a base de la venda de títols de deute a través sobretot de censals i de violaris. Es tractava d'un mitjà per als particulars (per a les classes acomodades de Barcelona) per poder obtenir un rendiment [segur] de les seves inversions; i per a les institucions públiques, era una forma de deute públic. S'utilitzaven, així, institucions de dret privat com eren, bàsicament, el censal y el violari, per tal de solucionar problemes de liquiditat municipal, i es convertien en un tipus d'inversions segures.

18 VILAR, P., *La Catalogne dans l'Espagne moderne*, T. I, París: S. E. V. P. E. N., 1962, pàg. 489-490.

s'aconseguien esquivar les prohibicions canòniques contra la usura;¹⁹ ho destaquen la SAP Barcelona 27-febrer-1996²⁰ i la STSJC 4-febrer-1999.²¹

19 El comprador adquiriria el dret a cobrar una pensió periòdica a canvi de l'entrega d'un capital al venedor, que és qui haurà de pagar la pensió. Aquesta pensió vindria a ser l'interès, si això s'equiparava al préstec, el qual, lògicament, era més elevat en el violari que no pas en el censal (per allà al s. XIV, l'interès anual del censal era només del 7,14 %, mentre que en els violaris era del doble, d'un 14,28 %). En principi, el violari era més avantatjós per als particulars, ja que l'amortització del capital entregat era més ràpida, però per a la ciutat era millor contractar censals, ja que l'interès era més baix; ara bé, a la llarga els censals acabaven beneficiant més als particulars, ja que es tractava de rendes perpètuës, que no s'extingien mai, mentre que els violaris s'extingien en morir la persona la vida de les quals s'havia contemplat en constituir-los; per això a la pràctica es va acabar imposant la idea de contemplar dues vides, per tal d'allargar el termini de pagament dels violaris. Vid. GARCÍA, A., "El censal", *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, XXXVII, 1961, pàg. 281-310; GARCÍA, A., "Origen y fin del fuero de las pensiones censales a sueldo por libra", *Ausa*, IV (1961-1963), pàg. 125-130; PUIG FERRIOL, LL., y ROCA TRÍAS, E., *Fundamentos del Derecho Civil de Cataluña*, IV-2°, Barcelona: Bosch Casa Editorial, S.A., 1982, pàg. 221-224; FERRER I ALÒS, LL., "Censals, vendes a carta de gràcia i endeutament pagès al Bages (s. XVIII)", *Estudis d'Història Agrària*, núm. 4, 1983, pàg. 104-114; PASSOLA I PALMADA, J. M., "Introducció del censal i del violari en el Vic Medieval", *Ausa*, XII, 1986, pàg. 113-123; TELLO, E., "La utilització del censal a la Segarra del set-cens: crèdit rural i explotació usurària", *Recerques: història, economia, cultura*, núm. 18, 1986, pàg. 47-71; PESET, M., i GRAULLERA, V., "Els censals i la propietat de la terra al segle XVIII valencià", *Recerques: història, economia, cultura*, núm. 18, 1986, pàg. 107-138; ROCA TRÍAS, E., *Comentario a los arts. 330 a 336 CDCC, Comentarios al Código civil y Compilaciones Forales*, XXX, Madrid: EDESA, 1987, pàg. 678-683 i 689; GARCÍA, A., "El violari", *Homenaje al Doctor Sebastián García Martínez*, [València], Generalitat Valenciana. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1988, pàg. 179-187; RUBIO I MÀNUEL, D., "L'evolució dels censals morts a l'Alta Edat moderna", *Pedralbes: revista d'història moderna*, núm. 13-II, 1993, pàg. 65-70; BADENAS CARPIO, J. M., "El violari i el censal, fonaments del contracte de renda vitalícia", *RJC*, núm. 4, 1996, pàg. 1001-1002; BADENAS CARPIO, J. M., "El origen censual del artículo 1802 del Código Civil Español", *Estudios en homenaje a la profesora Teresa Puente*, L. PRATS ALBENTOSA (coord.), Vol. 2, 1996, pàg. 460-461; TORRAS Y SERRA, M., "El deute públic a la ciutat de Manresa a la Baixa Edat mitjana", *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, Sánchez Martínez, M. (ed.), Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Institución Milá i Fontanals, Barcelona, 1999, pàg. 155-183; RUBIO I MÀNUEL, D., "L'estructura diplomàtica dels censals morts i els violaris", a *El territori i les seves institucions històriques. Actes de les jornades d'estudi* (Ascó, 1997), Barcelona: Fundació Noguera, 1999, II, pàg. 843-863; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 331; GARCÍA MARSILLA, J. V., *Vivir a crédito en la Valencia medieval. De los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*, Publicacions Universitat de València, 2002, pàg. 363-386; RUBIO, D., "El crèdit a llarg termini a barcelona a la segona meitat del segle xiv: els censals morts i els violaris", *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, vol. 14, 2003, pàg. 159-178; MORELLÓ BAGET, J., "Les estimacions de Valls de 1378: repartició de la riquesa i sistema contributiu", *Historia et documenta*, vol. 7, 2003, pàg. 11-15; TELLO, E., "La fi del censal: reducció de l'interès o vaga de pensions? (1750- 1861)", *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, XV (2004), pàg. 125-145; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 73; RUBIO I MÀNUEL, D., "El circuit privat del censal a Barcelona", *Barcelona quaderns d'història*, núm. 13, 2007, pàg. 239-255; MORELLÓ BAGET, J., "Els creditors barcelonins i la gestió del deute públic de Mallorca", *Barcelona quaderns d'història*, núm. 13, 2007, pàg. 313-350; MORELLÓ BAGET, J., *Municipis sota la senyoria dels creditors de censals*, Fundació Noguera, Barcelona, 2008; MARTÍ ARAU, A., "Endeutament censal i crisi financera en una vila senyorial", *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, SÁNCHEZ MARTÍNEZ, M. (ed.), Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 2009, pàg. 153-218; BELENGUER CEBRIÀ, E., *Fernando el Católico y la ciudad de Valencia*, Publicacions de la Universitat de València, 2012, pàg. 35.

20 Fonament de Dret 3r (*Aranzadi Civil*, 1996\2574).

21 Fonament de Dret 2n (*Aranzadi*, RJ 2000\4120).

Partint d'aquesta realitat històrica, la regulació que proposa el Proj. sisè CCCat —seguint l'Av. Llib. sisè CCCat— accentua la diversitat de finalitat d'ambdues institucions —censal i violari— que apuntava ja d'alguna manera, però sense portar-la a les últimes conseqüències, la LPP. De fet, tant l'Avantprojecte com el Projecte busquen donar coherència, en alguns aspectes, a aquesta diversitat de finalitat.

Actualment, amb les novetats introduïdes per la LPP, el violari no exclou finalitats assistencials, fins al punt que alguns aspectes concrets de la regulació vigent —molt més extensa que minsa regulació continguda a la CDCC—²² menen bàsicament cap a aquesta finalitat. Així, segons l'art. 14.1 LPP, en el violari la pensió, si no s'ha pactat altrament, s'ha de pagar per anticipat (ho deia ja l'art. 334.II CDCC) —*cfr.*, en canvi, el que estableixen per al censal tant l'art. 8.1 LPP (i abans l'art. 330.II CDCC) com també l'art. 626-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat (“per anualitats vençudes...”)— i al domicili del creditor —apartant-se així de la regla general que es desprèn avui de l'aplicació supletòria de l'art. 1171.III del Codi civil espanyol [= CCE], així com del previst per als censos en l'art. 565-8.4, *in fine*, CCCat—. A tot això, que reproduceix el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 624-5.1), s'afegeix també la idea —no reflectida a la LPP— que els creditors o beneficiaris del violari només poden ser persones físiques (art. 624-4.1 Proj. Llib. sisè CCCat). A més a més, tot i que el capítol sota el qual es regula el violari no fa referència a aquesta finalitat assistencial —sinó al caràcter “aleatori”—, la seva regulació es situa al costat de la del contracte d'aliments —contracte assistencial per excel·lència—.

Pel que fa al censal, l'EM Proj. Llib sisè (§ 34) destaca, com a objectiu innovador, la readaptació d'aquesta institució “a la seva finalitat de finançament a llarg termini, com a alternativa al préstec”. La regulació que en fa la LPP apunta ja cap a una institució de finançament, cosa que semblava aconsellar la conveniència de separar-lo del violari i de suprimir alguna de les novetats que va introduir la LPP i que no acaben d'encaixar amb aquesta finalitat, com ara la possibilitat de constitució a títol gratuït, tot retrocedint al règim jurídic anterior.²³ En aquesta línia, si bé el Preàmbul de la LPP (§ 5),²⁴ destaca com a novetats el fet de “reconèixer com a títols constitutius els actes no onerosos” (cosa que es reflecteix de manera no massa clara en l'articulat, per molt que l'art. 4 LPP prevegi, com a “títols de constitució” del censal, a més a més del contracte, la donació i el llegat),²⁵ el Proj. Llib.

22 La CDCC dedicava tan sols dos articles al violari, per acabar declarant d'aplicació subsidiària la regulació del censal (art. 335.II CDCC).

23 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 64 i 70-72.

24 El Preàmbul LPP (§ 5) destaca: “El censal incorpora les novetats de reconèixer com a títols constitutius els actes no onerosos i la possibilitat de redempció parcial amb l'acceptació del censalista”.

25 Amb tot, a l'hora de definir el censal, l'art. 3 LPP, en la línia del que establia l'art. 330 CDCC, continuava al·ludint a l'existència d'un “capital rebut”. *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 329-330 i 333-334; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 70-72 i 75-77. La referència que fa a “en virtut del

sisè CCCat, en canvi, coherentment amb la finalitat de finançament,²⁶ que s'erigeix en criteri per classificar el contracte de censal —*vid.* EM, § 34—,²⁷ no contempla el censal “gratuït-lucratiu” —i sí, en canvi, el violari constituït a títol “gratuït-lucratiu” (art. 624-2.1 i 2 Proj. Llib. sisè CCCat)—. L'altra gran novetat que destaca el Preàmbul LPP (§ 5) —la poc reeixida²⁸ “possibilitat de redempció parcial amb l'acceptació del censalista”, que es concreta a l'art. 9.3 LPP— tampoc ha passat al Proj. Llib. sisè.

Amb caràcter general, es pot afirmar, per tant, que la regulació projectada comporta un retorn del censal als seus orígens, eliminant precisament les dues novetats que destacava el Preàmbul LPP (§ 5). En canvi, quant al violari, el Proj. Llib. sisè CCCat suposa mantenir i consolidar la tendència iniciada per la LPP vers a finalitats assistencials.

Relacionat amb l'allunyament entre ambdues figures, que enceta ja la LPP, aquesta Llei ha eliminat el caràcter subsidiari de la regulació del censal respecte de la del violari que resultava anteriorment de l'art. 335.II CDCC.²⁹ Això es manté en l'Avantprojecte i en el Projecte de Llibre sisè —que escindeixen, a més, la regulació d'ambdues figures—.

capital rebut” l'últim incís de l'art. 3 (seguint l'art. 330 CDCC, i segurament per mimetisme amb aquest precepte) concorda bàsicament amb la constitució onerosa —al marge que en el cas de constitució per llegat o subllegat es pugui entendre també que el gravat rep una atribució patrimonial— i, per tant, tindria sentit especialment en l'article dedicat a la constitució del censal [i, en concret, a la constitució per contracte oneros], i no, en canvi, en l'article que el defineix amb caràcter general (art. 3 LPP), tenint en compte que l'article següent admet la constitució per donació (art. 4.1 LPP); de fet, quant a la constitució a títol gratuït l'art. 4.2 LPP sembla estar pensant més aviat en la constitució del censal a través d'un contracte amb estipulació a favor de tercer (art. 1257.II CCE); ara bé, parlar de títol gratuït en aquest cas suposa contemplar la relació entre el constituent del censal i el receptor de la pensió, mentre que la relació entre el constituent i el deutor de la pensió es definirà per l'atribució d'un capital amb l'obligació de pagar la pensió —tenint, per tant, caràcter oneros—.

- 26 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 64 i 70.
- 27 El censal es situa en el Cap. VI de Tít. II, dedicat als “Contractes de finançament i de garantia”, amb l’“objectiu innovador”, segons l'EM (§ 34), de readaptar-lo a la seva finalitat de finançament a llarg termini, com alternativa al préstec.
- 28 Quant a la poc reeixida possibilitat de redempció parcial —que no recull el Proj. Llib. sisè CCCat—, *vid.* l'epígraf dedicat a la redempció, així com MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 329 i 344; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 70 i 94-95.
- 29 En la línia del previst en l'art. 335.II CDCC, l'esmena núm. 36 (GP Socialistes-Ciutadans pel Canvi) havia proposat afegir un paràgraf a l'art. 17 del Projecte LPP que establís: “En tot allò que no s'hagi previst, serà d'aplicació supletòria a les pensions vitalícies les previsions del Capítol II, excepció feta del pacte de millora” (*BOPC*, núm. 66, 2.6.2000, pàg. 19).

III. EL CENSAL

1. EL CONTRACTE

1.1. El tipus contractual

Entre la definició que feia del censal l'Av. Llib. sisè CCCat i la que fa el Proj. Llib. sisè CCCat s'hi pot apreciar un petit canvi.

Segons l'art. 626-1 Av. Llib. sisè CCCat (“Concepte”), “Pel contracte de censal una persona transmet a una altra la propietat de béns concrets o d'una quantitat determinada de diners, i aquesta darrera s'obliga a pagar a la primera i els seus successors una prestació periòdica en diners i per temps indefinit” (la pensió, que regula l'art. 626-3 Av. i Proj. Llib. sisè CCCat). Literalment, que es partís del fet que el contracte de censal generava per a una de les parts l'obligació de pagar a l'altra i els seus successors (“...a la primera i els seus successors...”) una prestació periòdica en diners, per temps indefinit, podia generar algun dubte sobre si s'admetia el contracte de censal amb estipulació a favor de tercer. Amb tot, no semblava que hi hagués d'haver inconvenient en què el beneficiari de la pensió fos un tercer (contracte de censal amb estipulació a favor de tercer). D'acord amb això, si es pretén continuar definint des de la perspectiva del contracte i es vol mantenir essencialment el concepte del que partia l'Av. Llib. sisè CCCat, per tal de donar entrada sense problemes a la possibilitat d'estipulació a favor de tercer, en comptes de parlar de “la primera i els seus successors” (que implica referir-se a qui transmet el capital i els seus successors), es podria al·ludir a “una persona i els seus successors”; d'aquesta manera encaixaria plenament en el concepte de censal tant el cas en què el creditor de la pensió fos qui entrega el capital, com aquell en què fos una altra persona. Segurament aquest ha estat el motiu del canvi de redacció de l'art. 626-1 al Proj. Llib. sisè CCCat; amb tot, la nova redacció planteja un nou inconvenient, atès que en ell hi falta la referència al primer creditor de la pensió (“una persona”), abans dels seus successors. Segons l'art. 626-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Pel contracte de censal una persona transmet a una altra la propietat de béns concrets³⁰ o d'una quantitat determinada de diners” —el “capital rebut”, el “capital” o “el capital del censal” de què parlen els art. 626-2.2 i 3.a, 626-5.2, *in fine*, 626-7.3 i 4 Proj. Llib. sisè CCCat, com els equivalents de l'Avantprojecte—,³¹ “i aquesta darrera s'obliga a pagar [sic.] i els seus successors una prestació periòdica en diners i per temps indefinit”; cal entendre: “i aquesta darrera s'obliga a pagar a una persona i els seus successors

30 Per al cas que es tracti de béns, l'art. 626-7.4 Proj. Llib. sisè CCCat al·ludeix a la valoració del capital; i l'art. 624-2.3.a Proj. Llib. sisè CCCat es refereix a la possibilitat de convenir una quantitat a efectes de redempció “si el capital és en béns” (l'art. 626-2.3.a Av. Llib. sisè CCCat al·ludia a “[L]a valoració del capital si és en béns”). *Vid.* els epígrafs III.1.3.2 i III.5, dedicats, respectivament, al contingut possible del contracte de censal i a la redempció.

31 L'art. 624-2.1 Proj. Llib. sisè —com l'art. 11 LPP—, en relació a la constitució onerosa del violari, parla d'un “capital en béns mobles o immobles” (en el mateix sentit, *vid.* art. 1802 CCe, 1968 CCfr, 2367.II CCQ, 1231 —per a la renda perpètua— i 1238 —en relació a la renda vitalícia— CCP).

una prestació periòdica en diners i per temps indefinit”.³² En qualsevol cas, no creiem que tingui sentit excloure la possibilitat d'estipulació a favor de tercer en el contracte de censal.

La referència als successors resultaria ja del caràcter indefinit del censal, i encara que pugui semblar voler al·ludir només als hereus, cal entendre que inclou també dels cessionaris entre vius, resultat de la transmissibilitat de la posició activa en relació a la pensió. Cal admetre, per tant, tant a la transmissibilitat inter vivos com mortis causa.

Al marge del canvi introduït en el Projecte respecte de l'Avantprojecte que, tot i no quedar ben resolt, mena a l'admissió de l'estipulació a favor de tercer en el contracte de censal, pel que fa a la resta, el “concepte” de censal del que parteixen l'Av. Llib. sisè CCCat i el Proj. Llib sisè CCCat coincideix (en ambdós textos: art. 626-1). En aquest sentit, per contrast amb el concepte de censal que resulta dels actuals art. 1 i 3 LPP, com a modalitat de pensió periòdica, en la regulació projectada el censal esdevé un tipus contractual; si prospera el Proj. Llib. sisè CCCat, es tractarà, doncs, d'un negoci típic en Dret català.

En concret, el contracte de censal es configura com un contracte oneros. De fet, la mateixa LPP, tot i admetre com a títols constitutius la donació i el llegat, a l'hora de definir el censal exigeix sempre un “capital rebut”, i en relació a la constitució “a títol gratuït” indica que “les atribucions es fan al censatari amb l'obligació que pagui la pensió al censalista”, cosa que suposa que s'està pensant en una constitució onerosa amb estipulació a favor de tercer, en què el que és gratuït és la relació de valuta, però no la relació estipulant-promitent.³³

El lliurament del capital esdevé essencial en el censal, tant en el moment inicial —en el contracte (art. 626-1 i 626-2.2 Proj. Llib. sisè CCCat)—, com en el final, atès que l'única manera d'extingir la pensió que es contempla és la redempció, retornant/pagant l'import del capital amb el que es va constituir (art. 9.1 LPP i 626-7.3 Proj. Llib. sisè CCCat).

Malgrat el que podria fer pensar una primera lectura del precepte, el censal no és un contracte real *quoad constitutionem*, en la mesura que no genera l'obligació de restituir el capital (els béns concrets o la quantitat determinada de diners que transmet una de les parts —art. 626-1 Proj. Llib. sisè CCCat—).³⁴ A diferència del préstec (art. 1740 i 1753 Codi civil espanyol [= CCE] i 681-1, 681-4, 681-11, 681-12, 681-20 i 681-25 Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004), en el censal no existeix obligació de restituir ni el bé lliurat ni el tantundem (*vid. EM.*, §

32 Amb la modificació proposada el text quedaria de la següent manera: “Concepte.— Pel contracte de censal una persona transmet a una altra la propietat de béns concrets o d'una quantitat determinada de diners, i aquesta darrera s'obliga a pagar a una persona i els seus successors una prestació periòdica en diners i per temps indefinit.”

33 *Vid. MIRABELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, op. loc. cit., 2002, pàg. 333-334; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRABELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, op. loc. cit., 2005, pàg. 75-76.*

34 I. 3, 14 i D. 44, 7, 1 (GARCÍA DEL CORRAL, I. L., *Cuerpo del Derecho Civil Romano*, a doble texto, traducido al castellano del latino publicado por KRIEGLER, HERMANN y OSENBRÜGGEN, T. I, Barcelona: Jaime Molinas, Editor, 1889, pàg. 102-103, i T. III, Barcelona: 1897, pàg. 505-506). *Vid. IGLESIAS, J., Derecho Romano. Instituciones de Derecho privado*, Barcelona: Ed. Ariel, S. A., 1985, pàg. 420-429; Díez-PICAZO, L., *Fundamentos del Derecho civil patrimonial*, Vol. I, 4ª ed., Madrid: Ed. Civitas, 1993, pàg. 139-140.

34, Proj. Llib. sisè CCCat). La decisió de restituir “el capital rebut” i extingir així l’obligació periòdica —a través de la redempció (art. 626-7 Proj. Llib. sisè CCCat)— queda a la voluntat del deutor de la pensió (*vid.* EM., § 34, Proj. Llib. sisè CCCat).

Configurant-se el censal com un contracte oneros, resultaria lògic establir una remissió a les normes de conformitat previstes per a la compravenda, en els mateixos termes d’allò previst en l’art. 624-2.3 Proj. Llib. sisè CCCat per al violari quan es constitueix a títol oneros.³⁵

Quant a la persona que transmet el capital, cal tenir en compte la limitació prevista per a l’heretant en l’art. 431-25.3 CCCat en relació a la “constitució de censals” —precepte que, d’acord amb la regulació vigent, es refereix al censal com a pensió periòdica i no com a contracte—.

1.2. La forma

Segons la LPP (art. 5), el censal —sigui quin sigui el títol constitutiu— ha de constar en escriptura pública;³⁶ això mateix resultava anteriorment de l’art. 330.1, *in fine*, CDCC. L’art. 626-2.1 Proj. Llib. sisè CCCat reproduïx el primer incís de l’art. 5 LPP, configurant el censal com un contracte formal (forma *ad solemnitatem*). Això mateix ho estableix, com a novetat, per al violari, l’art. 624-2.4 Proj. Llib. sisè CCCat.³⁷

1.3. El contingut

L’art. 626-2.2 i 3 Proj. Llib. sisè CCCat sistematitza el contingut negocial del contracte, distingint entre un contingut necessari (art. 626-2.2: “En el contracte ha de constar...”) i un de possible (art. 626-2.3: “També hi poden constar...”), aglutinant i ordenat, així, diversos elements que a la LPP es troben dispersos (art. 1.2, 3, 5.2, 6, 7 i 9 LPP).

1.3.1. Contingut necessari

En el contracte hi ha de constar: el capital rebut, la quantia de la prestació i la forma de pagament (art. 626-2.2 Proj. Llib. sisè CCCat); això mateix es desprèn, per al cas de constitució onerosa del censal, de l’art. 5.2 LPP (“En el títol de constitució, han de constar la forma de pagament de la pensió i la determinació d’aquesta, i també les eventuais garanties, i, si és de caràcter oneros, hi ha de constar el capital rebut”).

35 Quant a aquesta remissió, que feia ja l’art. 624-2.3 de l’Av. Llib. sisè CCCat, *vid.* l’epígraf IV.2.1, dedicat a la constitució a títol oneros i “gratuït-lucratiu” del violari.

36 *Vid.* MARCO MOLINA, J., a BADOSA COLL., F., *Compendi de Dret Civil Català*, Madrid-Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona; Marcial Pons, Ediciones Jurídicas y Sociales, S.A., 1999, pàg. 137; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 331; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 75.

En la mateixa línia, segons l’art. 1232 del Codi civil portuguès [= CCP], la renda perpètua només és vàlida si es constitueix en escriptura pública.

37 *Vid.* l’epígraf IV.2.2, dedicat a la forma del negoci constitutiu del violari. La LPP només estableix expressament que el violari s’ha de constituir en escriptura pública quan s’asseguri mitjançant una garantia real (art. 15.3 LPP).

La manca de constància de la “forma de pagament” de la pensió no comporta la nul·litat, atès que l’art. 626-3 Proj. Llib. sisè CCCat —com l’actual art. 8 LPP— estableix com s’ha de pagar “si no s’ha pactat altrament” i remet a les normes de pagament —“i exigibilitat”, afegeix el Proj. Llib sisè CCCat, seguint l’Av. Llib. sisè CCCat— relatives als censos (la qual cosa suposa una remissió a allò que preveu l’art. 565-10 CCCat, amb l’ampliació, respecte de la regulació vigent, al paràgraf 1r d’aquest precepte).

1.3.2. *Contingut possible*

El Proj. Llib. sisè CCCat —com l’Av. Llib. sisè CCCat— aglutina determinats continguts que poden constar en el contracte (art. 626-2.3 Proj. Llib. sisè CCCat: “També hi poden constar...”) —cal pactar-ho expressament—:

- a) “La quantitat convinguda a efectes de redempció, si el capital és en béns” (art. 626-2.3.a Proj. Llib. sisè CCCat).
L’Av. Llib. sisè CCCat (art. 626-2.3.a), en canvi, al·ludia a “La valoració del capital si és en béns”. L’Avantprojecte es referia així, per separat, a la constància del “capital rebut” —els béns concrets o la quantitat determinada de diners de què parlava l’art. 626-1 Av. Llib. sisè CCCat (com fa l’equivalent del Proj. Llib. sisè CCCat)— (element que necessàriament ha de constar en el contracte, i al que ja al·ludeix l’art. 5.1 LPP) i a la “valoració del capital, si és en béns” (element que podia constar en el contracte) —art. 626-2.2 i 3.a Av. Llib. sisè CCCat—, la qual cosa no resultava massa lògica.³⁸ El Proj. Llib. sisè CCCat preveu que es pugui pactar “una quantitat a efectes de redempció”, si el capital és en béns (art. 626-2.3.a Proj. Llib. sisè CCCat).³⁹
L’art. 626-7.4, tant de l’Av. Llib. sisè CCCat com del Proj. Llib. sisè CCCat, preveu l’eventualitat que “no consti la valoració del capital”⁴⁰ (*cf.* art. 9.2 LPP, que conté una regla similar, però per al cas de “censals creats a títol gratuït sense expressió del capital”).⁴¹
- b) Les garanties que s’estableixin per assegurar el pagament de la prestació (art. 626-2.3.b Proj. Llib. sisè CCCat); això mateix resulta de l’art. 5.2 LPP. Es dediquen a les garanties els art. 626-4 (“Garanties”) i 626-5 (“Pacte de millora”) Proj. Llib. sisè CCCat —que coincideixen amb els art. 626-4 i 626-5 Av. Llib. sisè CCCat i tenen com a precedents els art. 6 i 7 LPP—.
- c) La clàusula d’estabilització del valor de la prestació (art. 626-2.3.c —alfabetitzat erròniament amb la lletra a—).

38 *Vid.* l’epígraf III.5, dedicat a la redempció del censal.

39 *Vid.* l’epígraf III.5, dedicat a la redempció del censal.

40 Art. 626-7.4 Av. i Proj. Llib. sisè CCCat: “En el supòsit que no consti la valoració del capital aquest es determina, a efectes de la redempció, a partir de la capitalització de la pensió inicial a l’interès legal del diner en el moment en què es va constituir.”

41 *Vid.* l’epígraf III.5, dedicat a la redempció del censal.

La possibilitat de preveure una clàusula d'estabilització del valor de la pensió està prevista ja en l'art. 1.2 LPP, entre les "disposicions generals".⁴²

- d) El pacte de millora (art. 626-2.3.d Proj. Llib. sisè CCCat —mal alfabetitzat amb la lletra b—).

Al marge de contemplar expressament el pacte de millora com a contingut possible del contracte (art. 626-2.3.d Proj. Llib. sisè CCCat) —que, per tant, cal pactar expressament—,⁴³ el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 626-5), seguint l'Av. Llib. sisè CCCat, reproduïx essencialment la regulació del pacte de millora continguda a la LPP (art. 7), i desenvolupa la consideració de la manca de compliment de les garanties pactades com a causa de resolució del contracte de censal (art. 626-5.2 i 626-6.1.b Proj. Llib. sisè).⁴⁴

L'existència o no de pacte de millora s'ha de fer constar en la hipoteca en garantia del censal (art. 569-38 CCCat).⁴⁵

- e) El pacte d'irredimibilitat (art. 626-2.3.e Proj. Llib. sisè CCCat —erròniament alfabetitzat amb la lletra c—), que sempre és temporal, amb aplicació dels límits establerts per als censos (art. 9.1 LPP⁴⁶ i 626-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat) —cosa que suposa una remissió a allò que preveu l'art. 565-12.3 CCCat—.⁴⁷ Si es constitueix una hipoteca en garantia d'un censal s'hi ha de fer constar "si el censal s'ha constituït com a irredimible" (art. 569-38.3 CCCat).⁴⁸

2. LA PENSIÓ

Segons el Proj. Llib. sisè CCCat, es tracta d'una pensió dinerària —precisió que no fa la LPP respecte del censal (sinó només amb relació al violari: art. 10 LPP) i que el Proj. Llib. sisè CCCat, en canvi, com l'Avantprojecte, exigeix per

42 *Vid.* epígraf següent (III.2), dedicat a la pensió, així com MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 343 i 354; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 66-67.

43 *Vid.*, en aquest sentit, la STSJC 7.10.1999 (*Aranzadi*, RJ 2000\8040) confirma la sentència impugnada, que denegava la petició de condemna a donar garantia que exigien els beneficiaris d'una "renda vitalícia" que els demandants i recurrents en cassació pretenien que fos qualificada de censal. El TSJC, com no podia ser d'altra manera nega que la relació pugui ser qualificada de censal i afegeix que, ni que s'hagués tractat d'un censal, la "millora de la garantia" s'hauria d'haver pactat expressament —pacte que l'art. 335.II CDCC, seguint 3ª CYADC.I,7,11,25 (*Constituciones y otros drets...*, *op. cit.*, 1704, pàg. 396 [ed. facs., 1995]), prohibia expressament per als violaris—.

44 *Vid.* els epígrafs III.3.3 i III.4, dedicats, respectivament, al pacte de millora i a la resolució.

45 *Vid.* GINEBRA MOLINS, M. E., "Comentario al art. 569-38...", *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1993.

46 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 344; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 96.

47 Art. 565-12.3 CCCat: "Es pot pactar, en els censos de caràcter perpetu, la no-redimibilitat del cens per un termini màxim de seixanta anys o durant la vida del censalista i una generació més. La generació es considera extingida en morir el darrer dels descendents en primer grau del censalista."

48 *Vid.* GINEBRA MOLINS, M. E., "Comentario al art. 569-38...", *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1993-1995.

partida doble quant al censal (art. 626-1 i 626-3 Proj. Llib. sisè CCCat) i manté per al violari (art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat)—⁴⁹

No s'al·ludeix directament a la relació o proporció que ha d'existir entre el capital i la pensió. Aquesta només es podria deduir, com a molt i de manera merament orientativa, de la regla que s'estableix per a determinar la valoració *a posteriori* del capital a efectes de la redempció en el cas —enigmàtic i poc clar en el context de l'Av. i del Proj. Llib. sisè CCCat—⁵⁰ que “no consti la valoració del capital” (art. 626-7.4 Proj. Llib. sisè CCCat).

Com a la LPP (art. 8.1),⁵¹ el pagament de la pensió s'ha de fer per anualitats vençudes —cosa que exclou la finalitat assistencial—, llevat que s'hagi pactat altrament (art. 626-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat); *vid.*, també, per al cens, l'art. 565-8.4 CCCat. Com en el cas del cens (art. 565-8.3 CCCat), es tracta de períodes anuals —sens perjudici que es pugui pactar el pagament fraccionat dins l'anualitat—.

D'acord amb la LPP (art. 8.2), són aplicables als censals les normes de “pagament” de les pensions “endarrerides” relatives als censos; això mateix resultava, anteriorment, de l'art. 333.II CDCC. El Proj. Llib. sisè CCCat, seguint l'Avantprojecte, declara aplicables “les normes de pagament *i exigibilitat* de les pensions relatives als censos” (art. 626-3.2 Proj. Llib. sisè CCCat). Això suposa, actualment, una remissió a l'art. 565-10 CCCat (“Inexigibilitat de la pensió”), segons el qual la reclamació de les pensions degudes no pot excedir les deu darreres (art. 565-10.1 CCCat), i implica exceptuar les pensions del censal de l'aplicació de la prescripció triennal que preveu l'art. 121-21.a CCCat quant als pagaments periòdics que s'hagin de fer per anys o terminis més breus, per establir-ne la desenal (*vid.* art. 121-20, final, CCCat —“...o aquest Codi o les lleis especials disposin una altra cosa”—).

Al marge d'això, també per aplicació de la remissió a les normes dels censos, el pagament de tres pensions consecutives sense reserva del creditor eximeix de pagar les anteriors (art. 565-10.2 CCCat). Quant al cens vitalici, es refereix al “pagament de la pensió” l'art. 565-32 CCCat, però no cal estendre la remissió que es fa en relació al censal a aquest precepte, a banda de perquè el paral·lelisme del censal en relació al censos caldria fer-lo més aviat respecte de l'emfítèutic i no del vitalici,⁵² pel fet que el que resultaria de la remissió al 565-32.1 CCCat ja es desprèn directament de parlar de terminis “vençuts” o “anticipats” —en aquest últim cas si existeix pacte en aquest sentit— (art. 626-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat). La conseqüència de que es tracti, si no es pacta altrament, d'anualitats vençudes —a diferència d'allò previst en principi, si no es diu el contrari, per al violari (art. 14.1 LPP i 624-5.1 Proj. Llib. sisè CCCat)—

49 En el cens també la pensió solament pot consistir en diners (art. 565-8.2 CCCat i, anteriorment, art. 8.2 LC). En canvi, admeten que la pensió periòdica pugui consistir en diners o en una altra cosa fungible els art. 1861 *Codice civile* italià [= CCI] —per a la renda perpètua—, i 1231 —renda perpètua— i 1238 —renda vitalícia— Codi civil portuguès [= CCP].

50 *Vid.* Pepígraf III.5, dedicat a la redempció del censal.

51 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 342-343; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 92-93.

52 En aquest sentit, la regla continguda en l'art. 565-32.2 CCCat ja té norma equivalent en la regulació del violari: els art. 15.1, segona part, LPP i 624-6.1, segona part, Proj. Llib. sisè CCCat.

és que la pensió corresponent al període dins del qual s'ha extingit el censal s'ha de pagar proporcionalment al temps transcorregut; en canvi, si es pacta el pagament per terminis anticipats, la pensió corresponent a l'any en què s'extingeix el censal s'ha de pagar íntegrament (*vid.* art. 427-30.3 i 565-32.1 CCCat). De fet, tenint en compte la terminologia que utilitzen les rúbriques dels preceptes dedicats als censos, en matèria de censal n'hi hauria prou amb una remissió a les normes d'“exigibilitat” —o d'“inexigibilitat”— relatives als censos; no caldria mantenir la referència al “pagament”.

En el censal, com en el violari, la pensió es pot subjectar a una clàusula d'estabilització del valor. Aquesta possibilitat està prevista avui en l'art. 1.2 LPP, entre les “disposicions generals”; tractant-se, però, d'una regla de valor econòmic de la pensió i no de tipificació, i que, en qualsevol cas, cal pactar, resulta més adequada la ubicació d'aquesta regla en el Proj. Llib. sisè CCCat, que s'hi refereix com a contingut possible del contracte (art. 626-2.3.c —erròniament alfabetitzat amb la lletra *a*— Proj. Llib. sisè CCCat) i al regular la pensió (art. 626-3.3 —amb relació al censal— i 624-5.4 —per al violari— Proj. Llib. sisè CCCat).⁵³ El Projecte coincideix en això amb l'Av. Llib. sisè CCCat.

3. LES GARANTIES

3.1. Garanties personals o reals

Quant a les garanties que es poden establir per assegurar el pagament de la pensió, el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 626-4.1) —com feia ja l'Av. Llib. sisè CCCat— es refereix en general a garanties personals o reals (“El pagament de la prestació es pot assegurar amb una garantia personal o real...”), en comptes de parlar només de fiança i hipoteca, com fa actualment l'art. 6.1 LPP (“El censal es pot garantir amb fiança o amb hipoteca...”); el segon incís de l'art. 5.1 LPP —que el Proj. Llib. sisè CCCat no manté— es refereix, en canvi, genèricament, a “les garanties reals que, si escau, s'estableixin per assegurar el pagament de la pensió”. La referència genèrica i no excloent a “garanties personals o reals” resulta més adequada.⁵⁴ Això mateix es podria haver traslladat a l'art. 626-5.1 Proj. Llib. sisè CCCat (el precedent del qual és l'art. 7 LPP), que, en regular el pacte de millora —al que al·ludeixen també l'art. 626-2.3.d i el propi art. 626-4.1 Proj. Llib. sisè CCCat, com feia abans l'art. 6.1 LPP—, continua referint-se, en canvi, concretament, com l'art. 7.1 LPP, a “la fiança o l'hipoteca” (“...la garantia, amb fiança o hipoteca...”).

El Proj. Llib. sisè CCCat ha eliminat la referència que fa l'art. 5.1 LPP a què han de constar en escriptura pública les garanties reals que, si escau,

53 *Vid.*, quant a la LPP, MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 343 i 354; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 66-67.

54 De fet, en relació amb l'art. 6.1 LPP ja s'ha dit que la referència expressa a la fiança i la hipoteca no exclou la possibilitat d'altres modalitats de garantia, ja que suposa referir-se, indirectament, a les garanties personals i reals. *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 336; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 81.

s'estableixin per assegurar el pagament de la pensió; és aquesta una qüestió que és millor deixar a la regulació de la garantia real en qüestió. D'acord amb això, sorprèn que el Proj. Llib. sisè CCCat exigeixi la constitució en escriptura pública de les garanties reals que es poden establir per assegurar la pensió en el violari (art. 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat); també aquí convindria deixar la qüestió a la regulació de la garantia real de què es tracti.

Tal com s'ha apuntat en relació amb la regulació vigent,⁵⁵ entre les garanties que es poden pactar en garantia d'un censal també es pot pensar en una condició resolutòria expressa per manca de pagament de les pensions del tipus de la prevista per al violari en l'art. 15.4 LPP (que serveix de precedent a l'art. 624-6.4 Proj. Llib. sisè CCCat); *vid.*, també, EM, § 23, al final, i art. 621-54,⁵⁶ 621-64 i 624-9.2 Proj. Llib. sisè CCCat. Amb la condició resolutòria explícita i la seva inscripció s'evita l'aparició de tercers que, a l'empara de l'art 34 de la Llei Hipotecària [= LH], puguin interferir en l'èxit de l'acció resolutòria.⁵⁷

Al marge que es pugui pactar una condició resolutòria i que aquesta s'inscrigui, la regulació projectada (art. 626-6 Proj. Llib. sisè CCCat) preveu expressament que el receptor de "la prestació" (pensió) pugui exigir la resolució del contracte i l'abonament dels danys i perjudicis per manca de pagament de la prestació (pensió) o per manca de constitució de les garanties pactades (cosa que enllaça amb el que preveu l'art. 626-5.2 Proj. Llib. sisè CCCat —que equival a l'art. 7.2 LPP vigent— per al cas d'incompliment del pacte de millora).⁵⁸

3.2. Referència especial a la hipoteca

Quant a les possibles garanties que es poden establir per garantir la pensió, l'art. 626-4.2 i 3 Proj. Llib. sisè CCCat es deté especialment en la hipoteca, ampliant i precisant el que estableix avui l'art. 6.2 LPP. Així, l'art. 626-4.2 Proj. Llib. sisè incorpora una remissió expressa a l'art. 569-38 CCCat⁵⁹ i a la legislació hipotecària. Al marge d'això, l'art. 626-4.2 Proj. Llib. sisè preveu que la hipoteca no prescriu mentre no prescrigui la pensió,⁶⁰ aclarint i adaptant

55 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 81 i 89-90.

56 La redacció de l'art. 621-54 és força diferent a l'Av. Llib. sisè CCCat i al Proj. Llib. sisè CCCat.

57 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 89.

58 *Vid.* l'epígraf III.4, dedicat a la resolució del censal.

59 L'art. 569-38 CCCat no existia quan es va aprovar la LPP i que, malgrat referir-se genèricament en la rúbrica a la "hipoteca en garantia de pensions periòdiques" regula precisament la hipoteca per garantir la pensió "derivada de la constitució d'un censal o d'una pensió vitalícia" (violari). *Vid.* GINEBRA MOLINS, M. E., "Comentario al art. 569-38...", *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1989-2008.

60 Quant al termini de prescripció de les obligacions periòdiques que s'han de fer per anys o terminis més breus, l'art. 121-21 CCCat estableix, amb caràcter general, que prescriuen al cap de tres anys. Amb tot, pel que fa a les pensions del censal, cal tenir present que per la remissió a les normes de pagament (art. 8.2 LPP) —i "exigibilitat" (art. 626-3.2 Proj. Llib. sisè CCCat)— de les pensions endarrerides relatives als censos, la reclamació de les pensions degudes no pot excedir les deu darreres (art. 565-10.1 CCCat) —*vid.* epígraf III.2—. Sobre la discussió històrica sobre si es pot extingir per prescripció el propi censal, *vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 336-337, nota 59; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 82; GINEBRA MOLINS, M. E., "Comentario al art. 569-38...", *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1997.

així als conceptes de què parteix el Proj. Llib. sisè allò que preveu avui l'art. 6.2 LPP, segons el qual “Les hipoteques constituïdes en garantia del censal no prescriuen mentre no prescrigui *aquest*” —el censal—. Amb caràcter general, l'art. 121-8.2 CCCat estableix la propagació de la prescripció de la pretensió principal a les garanties accessòries.⁶¹

A banda d'això, el Proj. Llib. sisè CCCat —seguint l'Avantprojecte— substitueix el darrer incís de l'art. 6.2 LPP —que tal com està redactat resulta obvi i superflu (“Tanmateix, es pot pactar l'extinció de la hipoteca”)—⁶² per la referència a què tot i que la pensió és per temps indefinit, la hipoteca es pot constituir per un termini predeterminat (art. 626-4.2, al final, Proj. Llib. sisè CCCat); si bé aquesta precisió pot resultar evident, no està de més incorporar-la, tenint en compte que, en base a allò previst en els art. 157.IV LH i 248.III del Reglament Hipotecari [= RH], algun autor ha qüestionat que es pugui establir una hipoteca en garantia d'obligacions periòdiques de caràcter indefinit o perpetu.⁶³ Certament, que el censal es pot garantir amb hipoteca està fora de dubte (*vid.*, avui, art. 569-38 CCCat i 6 LPP) i més que no pas negar la possibilitat de garantir amb hipoteca pensions “perpètues” o indefinides, sembla més lògic admetre aquesta possibilitat, exigint que en aquests casos es fixi una durada temporal determinada a la hipoteca. Res impedirà que, una vegada transcorregut el termini de vigència de la hipoteca, pugui constituir-se'n una de nova, amb idèntica finalitat i sotmesa també a termini cert, si bé la nova hipoteca no perjudicarà als titulars de drets reals que hagin inscrit o anotat els seus drets durant la vida de la primera.⁶⁴ Tot això al marge que, a més, tractant-se de pensions redimibles —com és el cas del censal— es pugui considerar la redempció com “*evento o condició* que determine su extinción” a efectes del que estableix l'art. 248.III RH —amb l'inconvenient, però, que la redempció queda a la voluntat del deutor—.⁶⁵

A més d'incorporar la remissió expressa a l'art. 569-38 CCCat, l'art. 626-4.3 Proj. Llib. sisè CCCat reproduïx —si bé no en termes idèntics— la regla contrària a la subrogació automàtica en l'obligació de pagar les pensions per part de l'adquirent de la finca hipotecada en garantia d'un censal que

61 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 83.

62 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 337; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 83.

63 Quant a la hipoteca en garantia d'obligacions periòdiques i les pensions de caràcter indefinit o perpetu, *vid.* GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1993-1995; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 157 de la Ley Hipotecaria”, *Comentarios a la Ley Hipotecaria*, A. DOMÍNGUEZ LUELMO (Dir), Valladolid: Lex Nova - Thomson Reuters, 2013, pàg. 903-905.

64 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 83-84; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1993-1995 y 1998; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 157...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 904.

65 *Vid.* GINEBRA MOLINS, “L«encarregament» del censal. Sobre l'existència o no de subrogació en la posició jurídica de censatarí en cas de transmissió de la finca hipotecada en garantia d'un censal”, *La Notaría*, núm. 9-10, 2003, pàg. 101-102 i 105; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 83-84; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1993-1995; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 157...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 904.

recull ja l'art. 569-38.4 CCCat.⁶⁶ Segons aquesta regla, que concorda amb les conseqüències que s'han vinculat tradicionalment en Dret català a l'alienació de la finca hipotecada en garantia d'un censal i que implica posicionar-se a favor d'una de les dues grans línies interpretatives a què ha donat lloc l'art. 157. III LH —simplificadament, favorables⁶⁷ o contràries a l'existència de “subrogació” de l'adquirent de la finca hipotecada en la relació garantida—,⁶⁸ en cas de venda de la finca hipotecada en garantia d'un censal es pot pactar que l'adquirent se subrogui en l'obligació de pagar les pensions, de manera que el venedor resti alliberat de les obligacions periòdiques des que el creditor de la pensió consenti la subrogació (“encarregament”) de forma expressa o amb una conducta clara i concloent.⁶⁹ Per a la hipoteca en garantia de pensions compensatòries en forma de pensió, l'art. 569-36.4 CCCat parteix també de la no subrogació.⁷⁰

- 66 Vid. GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1995-1996 i 2003-2006; GINEBRA MOLINS, M.E., “La hipoteca en garantía de pensiones periódicas. Especial consideración de la hipoteca en garantía de prestaciones compensatorias en forma de pensión y de alimentos”, en *Garantías reales en escenarios de crisis: presente y prospectiva*, LAUROBA LACASA, E. (Dir.), TARABAL BOSCH, J. (Coord.), Marcial Pons Ediciones Jurídicas y Sociales, Madrid-Barcelona, 2012, pàg. 303-308; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 157...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 906-912; GINEBRA MOLINS, M. E., “La hipoteca en garantía de prestaciones compensatorias en forma de pensión y de alimentos como hipoteca en garantía de pensiones periódicas”, *Conferencias de Derecho civil, mercantil e hipotecario, Col·legi de Notaris de Catalunya*, Barcelona: Col·legi de Notaris de Catalunya / Marcial Pons, 2013, pàg. 15-57.
- 67 A favor de l'existència de subrogació, amb relació a una hipoteca en garantia d'una renda vitalícia, *vid.*, destacadament, la STS 18.6.2010 (RJ 2010\4894). Sobre aquesta sentència *vid.* SIMÓN MORENO, H., “Comentario a la STS 18-Junio-2010”, *CCJC*, núm. 86, mayo-agosto 2011, § 2278, pàg. 813-830; GINEBRA MOLINS, M.E., “La hipoteca en garantía de pensiones periódicas...”, *op. loc. cit.*, 2012, pàg. 305-307; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 157...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 907; GINEBRA MOLINS, M. E., “La hipoteca en garantía de prestaciones compensatorias...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 23-25.
- 68 Vid. MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 337-340; GINEBRA MOLINS, M. E., “L'«encarregament»...”, *op. loc. cit.*, 2003, pàg. 91-106; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 85-89; GINEBRA MOLINS, M.E., “La hipoteca en garantía de pensiones periódicas...”, *op. loc. cit.*, 2012, pàg. 303-308; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 157...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 906-909; GINEBRA MOLINS, M. E., “La hipoteca en garantía de prestaciones compensatorias...”, *op. loc. cit.*, 2013, pàg. 15-57.
- 69 *Vid.*, III, § 17, al final, Preàmbul Llei 5/2006, de 10 de maig, del Llibre cinquè del CCCat, relatiu als drets reals.
Art. 569-38.4 CCCat: “Hom pot pactar, en cas de venda de la finca hipotecada en garantia del censal, que els adquirents se subroguin en l'obligació de pagar les pensions, de manera que els venedors restin alliberats de les obligacions des del moment en què els creditors de la pensió consenten la subrogació de manera expressa o tàcita per mitjà d'una conducta clara i concloent.”
Art. 626-4.3 Proj. Llib. sisè CCCat: “En cas de venda de la finca hipotecada es pot pactar que l'adquirent se subrogui en l'obligació de pagar les pensions i, si és el cas, la de millorar la finca, de manera que el venedor resti alliberat de les obligacions des que el creditor de la pensió consenti la subrogació de manera expressa o amb una conducta clara i concloent, llevat que l'adquirent sigui insolvent en el moment de la subrogació.”
- 70 Vid. GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-36 del Código civil de Cataluña”, a *Derechos reales. Comentario al Libro V del Código civil de Cataluña*, GINER GARGALLO, A. (Dir.), CLAVELL HERNÁNDEZ, V. (Coord.), Vol. III, Barcelona: Editorial Bosch, S. A., 2008, pàg. 1979-1980; GINEBRA MOLINS, M.E., “La hipoteca en garantía de pensiones periódicas...”, *op. loc. cit.*, 2012, pàg. 303-318; GINEBRA MOLINS, M. E., “La hipoteca en garantía de prestaciones compensatorias...”, 2013, pàg. 15-57.

Amb tot, a allò que ja resultaria de l'art. 569-38.4 CCCat, l'art. 626-4.3 Proj. Llib. sisè CCCat —com feia ja l'Avantprojecte— hi afegeix l'incís final: “llevat que l'adquirent sigui insolvent en el moment de la subrogació”. Aquest incís, que nega l'existència de subrogació, malgrat el consentiment del creditor, quan l'adquirent sigui insolvent en el moment de la subrogació, implica no fer recaure el risc de la solvència del nou deutor en el creditor; ho tracta, per tant, com un cas de “delegació” (novació a iniciativa del deutor —*vid.* art. 1206 i 1828 CCe—).

Sistemàticament, al marge de portar aquest nou incís a l'art. 569-38 CCCat, en comptes de duplicar la regulació de la hipoteca en garantia del censal, amb reiteracions parcials d'algunes regles al Llibre cinquè i sisè CCCat, convindria establir la regulació completa d'aquesta modalitat d'hipoteca al Llibre cinquè, incorporant al Llibre sisè regles de mera remissió.

L'art. 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat remet a l'art. 626-4.2 i 3 quant a la hipoteca en garantia de les pensions del violari.

D'acord amb l'art. 569-38.3 CCCat, en la hipoteca en garantia d'un censal s'hi ha de fer constar si s'ha fet o no amb pacte de millora —*vid.* art. 7 LPP i 626-2.3.d i 626-5 Proj. Llib. sisè CCCat— i si hi ha pacte d'irredimibilitat —*vid.* art. 9.1 LPP i 626-2.3.e i 626-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat—.

D'altra banda, quant al contracte d'aliments, el Proj. Llib. sisè CCCat ha substituït adequadament la remissió que feia l'art. 624-9.2 Av. Llib. sisè CCCat a l'art. 157 LH (“En el cas de constitució d'hipoteca s'aplica l'article 157 de la Llei Hipotecària”) —segurament per mimetisme amb l'art. 1797, *in fine*, CCe— per la que fa l'art. 624-9.2 Proj. Llib. sisè CCCat a l'art. 569-37 CCCat.

3.3. El pacte de millora

El censal es pot constituir amb pacte de millora per a garantir-lo (si originàriament no s'ha pactat garantia) o per a millorar la garantia que s'hagi establert (si ja s'ha pactat una garantia). Cal pactar-ho expressament.⁷¹ Normalment, el deutor de la pensió s'obligava a millorar la garantia, dins d'un termini determinat, que solia ser de cinc anys, sota pena de pagar una quantitat, que servia per a redimir-lo. Segons Fontanella,⁷² es tractava d'un pacte propi de la ciutat de Barcelona que, tal com destaca Ripoll, s'havia convertit en una clàusula d'estil en totes les escriptures de constitució de censals.⁷³ Aquest tipus de pacte fou reconegut implícitament en el Cap. XIII de las Corts de Barcelona de 1702 (3.ª CYADC.⁷⁴ I,7,11,25), que prohibí que

71 *Id.*, en aquest sentit, la STSJC 7.10.1999 (Aranzadi, RJ 2000\8040).

72 FONTANELLA, *Tractatus de pactis nuptialibus, sive capitulis matrimonialibus*, T. I, Lió: Germanum Nanty, & Soc., 1667, pàg. 394 i 400, Claus. IV, glos. XVIII, part II, núm. 50.

73 RIPOLL, A. A. de, *Variæ iuris resolutiones multis diversorum Senatuum decisionibus illustratæ*, Lió: Sumptibus Iacobi, Andreae, & Matthæi Prost, 1630, Cap. XIV (últ.), núm. 39, pàg. 483. *Id.*, també, MOUTÓN OCAMPO, L., *Diccionario del Derecho civil foral...*, *op. cit.*, I, 1904, p. 167; BORRELL Y SOLER, A. M., *Derecho civil...*, *op. cit.*, II, 2a ed, 1944, p. 421; PUIG FERRIOL, L., i ROCA TRÍAS, E., *Fundamentos...*, *op. cit.*, IV-2, 1982, pp. 237-238; ROCA TRÍAS, E., “Comentario a los arts. 330 a 333 CDCC”, *Comentarios al Código civil y Compilaciones forales*, Vol. XXX, Madrid: EDERSA, 1987, pp. 701 i 703.

74 Tercera compilació de les *Constitutions y altres drets de Cathalunya*.

es pactés en els violaris.⁷⁵ La CDCC regulà el pacte de millora en l'art. 331, i exceptuà l'aplicació subsidiària d'aquesta regla amb relació als violaris (art. 335.II CDCC).⁷⁶

Al marge de referir-se al pacte de millora com a contingut possible del contracte (art. 626-2.3.d —erròniament alfabetitzat com a b— Proj. Llib. sisè CCCat), l'art. 626-5 Proj. Llib. sisè CCCat reproduïx la regulació que conté l'art. 7 LPP vigent.⁷⁷ En la normativa projectada convindria canviar la referència a la fiança i la hipoteca (“...la garantia, amb fiança o amb hipoteca...”) per la més genèrica a garanties “personals o reals”, en la línia de la terminologia que incorpora l'art. 626-4.1 Proj. Llib. sisè (“...es pot assegurar amb una garantia personal o real...”), per contrast amb l'actual art. 6.1 LPP (“...es pot garantir amb fiança o amb hipoteca...”).

L'art. 626-5.2 Proj. Llib. sisè CCCat reproduïx l'art. 7.2 LPP (abans: art. 331, final, CDCC), en el sentit que l'incompliment del pacte de millora pot comportar que el pagador de la pensió sigui compel·lit a restituir el capital del censal. En el Proj. Llib. sisè CCCat —com en l'Av. Llib. sisè CCCat— aquesta regla enllaça amb el fet que es contempla expressament com a causa per la qual el receptor de la pensió pot exigir la resolució del contracte la “manca de constitució de les garanties pactades, en el termini de tres mesos comptats des que les ha exigít fefaentment” (art. 626-6.1.b Proj. Llib. sisè CCCat).

4. LA RESOLUCIÓ

L'art. 626-6 Proj. Llib. sisè CCCat regula expressament la resolució del contracte de censal, aglutinant dues possibles causes —que són les que se solen admetre (no sense excepcions) en Dret comparat—: l'impagament de les pensions —*cfr.*, en canvi, art. 2386 CCQ—⁷⁸ i la manca de constitució de les garanties pactades (*vid.* art. 7.2 LPP, 1912 *Code civil* francès [= CCfr], 1867 *Codice civile*

75 *Constitutions y altres drets de Catalunya compilats en virtut del Capítol de Cort LXXXII de las Corts per la S.C.Y.R. Majestat del Rey Don Philip IV nostre senyor celebrades en la Ciutat de Barcelona.* Any MDCCII, Vol.I, Barcelona: En Casa de Joan Pau Martí y Joseph Llopis Estampers, 1704, pàg. 396 [ed. facs., Introducció de Josep M. PONS i GURI, Textos Jurídics Catalans. Lleis i Costums IV/2, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 1995].

76 Art. 335.II CDCC: “Els violaris es regiran per les normes dels censals, excepció feta del pacte de millora”. Sobre això, *vid.* MIRABELL ABANCO, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 340-342; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRABELL ABANCO, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 90-91 i 116.

77 Quant a la regulació vigent, *vid.* MIRABELL ABANCO, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 340-342; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRABELL ABANCO, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 90-91.

78 Art. 2386 CCQ: “Le seul défaut du paiement des redevances n'est pas une cause qui permette au créancier d'exiger la remise du capital aliéné pour constituer la rente; il ne lui permet, outre d'exiger le paiement de ce qui est dû, que de saisir et vendre les biens du débiteur et de faire consentir ou ordonner, sur le produit de la vente, l'emploi d'une somme suffisante pour le service de la rente ou d'exiger que le débiteur soit remplacé par un assureur autorisé.— La remise du capital peut néanmoins être exigée si le débiteur devient insolvable, est déclaré failli ou diminue, par son fait et sans le consentement du créancier, les sûretés qu'il a consenties pour la garantie du service de la rente.”

italià [= CCI] i 1234 Codi civil portuguès [= CCP]).⁷⁹ Si es dóna alguna d'aquestes circumstàncies, en els termes que concreta el precepte i als que de seguida ens referirem, “el perceptor de la prestació” (el creditor de la pensió) pot exigir la resolució del contracte i l'abonament dels danys i perjudicis. Aquesta construcció de la facultat de resolució contemplada exclusivament des de la perspectiva del perceptor de la pensió —reforçant així la seva posició— contrasta, en canvi, amb la visió dual de la possibilitat de resolució de la que parteix, per al contracte d'aliments, l'art. 624-9 Proj. Llib. sisè CCCat (“Qualsevol de les parts pot instar la resolució del contracte per incompliment de l'altra i la part que incompleix, a més de la restitució de tot allò rebut, ha d'indemnitzar els danys i perjudicis”) —*vid.*, també, 621-41 i 623-20 Proj. Llib. sisè CCCat—.

Actualment, la LPP només es refereix expressament a la possibilitat que “el pagador de la pensió” pugui ser compel·lit a restituir el capital del censal “si incompleix el pacte de millora” (art. 7.2 LPP —que equival a l'art. 626-5.2 Proj. Llib. sisè CCCat—).

En concret, l'art. 626-6.1 Proj. Llib. sisè CCCat —com feia l'Av. Llib. sisè CCCat— estableix que el perceptor de la prestació pot exigir la resolució del contracte i l'abonament dels danys i perjudicis:

- a) Per manca de pagament de la prestació (infracció de la causa onerosa), sempre que l'hagi requerida fefaentment. No es requereix l'impagament d'un nombre determinat de pensions, com fan, en canvi, els art. 1912.1º CCfr, 1867.1 CCI i 1235 CCP, que al·ludeixen a l'incompliment durant dos anys. El Proj. Llib. sisè CCCat exigeix únicament que s'hagi requerit fefaentment el compliment al deutor.
- b) Per manca de constitució de les garanties pactades en el termini de tres mesos comptats des que les ha exigit fefaentment. Això implica tenir en compte un tipus d'infracció que queda al marge de la causa i suposa contemplar la garantia —accessòria— com si fos un element essencial del contracte. En aquest cas s'exigeix que hagin transcorregut tres mesos comptats des de l'exigència fefaent de la constitució de les garanties —cosa que no exigeixen, en canvi, ni el CCfr, ni el CCI, ni el CCP, ni tampoc el CCQ—.

La resolució del contracte no comporta en cap cas, la devolució de les pensions percebudes —sinó només del capital a qui el va transmetre— i no perjudica els tercers emparats per la legislació hipotecària (art. 626-6.2 Proj.

79 Segons l'art. 1912 CCfr: “Le débiteur d'une rente constituée en perpétuel peut être contraint au rachat: 1º S'il cesse de remplir ses obligations pendant deux années; 2º S'il manque à fournir au prêteur les sûretés promises par le contrat”.

L'art. 1867 CCI preveu: “Il debitore di una rendita perpetua può essere costretto al riscatto: 1) se è in mora nel pagamento di due annualità di rendita; 2) se non ha dato al creditore le garanzie promesse, o se, venendo a mancare quelle già date, non ne sostituisce altre di uguale sicurezza; 3) se, per effetto di alienazione o di divisione, il fondo su cui è garantita la rendita è diviso fra più di tre persone.”

Per a la “renda perpètua”, l'art. 1234 CCP estableix: “Ao beneficiário de renda á permitido resolver o contrato , quando o devedor se constitua em mora quanto às pertações correspondentes a dois anos, ou se verifique algum dos casos previstos no artigo 780°” (l'art. 780 al·ludeix al cas en què el deutor esdevingui insolvent o si, per causes imputables al deutor, disminueixen les garanties del crèdit o no es present les garanties promeses). Per a la renda vitalícia, l'art. 1242 CCP remet a les regles de resolució de la renda perpètua.

Llib. sisè CCCat). Amb el primer incís, el Proj. Llib. sisè CCCat obvia, en relació al censal, els dubtes que ha generat l'enigmàtic art. 16.3 LPP⁸⁰ respecte del violari —precepte que no reproduïa l'Av. Llib. sisè CCCat ni tampoc recull el Proj. Llib. sisè CCCat, que aclareixen que la resolució comporta la restitució del capital (tal com estableix l'art. 15.4 LPP), però no la devolució de les pensions percebudes (art. 624-6.5 Av. i Proj. Llib. sisè CCCat)—.

5. LA REDEMPCIÓ

L'art. 626-7 Proj. Llib. sisè CCCat, com l'art. 9 LPP, regula la redempció, com a causa específica d'extinció del “censal - pensió periòdica”. La redempció és una facultat d'autoalliberament del deutor de la pensió (art. 9.1 LPP i 626-7.1 Proj. Llib. sisè CCCat; *vid.* SAP Barcelona 27.2.1996 [AC 1996/2574]); es tracta d'una facultat de formació o “poder de configuració jurídica” (art. 122-1 CCCat) que no caduca (EM, § 34, Proj. Llib. sisè CCCat).

Per poder redimir el censal, el “pagador de la prestació” (pensió) ha d'estar al corrent de pagament de les pensions vençudes (art. 9.1 LPP i 626-7.1 Proj. Llib. sisè CCCat) i, segons l'art. 9.1 LPP, suposa haver de “retornar l'import del capital amb el qual es va constituir”.

El Proj. Llib. sisè CCCat afegeix un darrer incís a l'art. 626-7.1, que no estava en l'Av. Llib. sisè CCCat. Segons el nou incís: “Llevat de pacte, la restitució es fa al constituent o als seus hereus”⁸¹ S'estén, així, el mateix criteri que l'Av. Llib. sisè preveia ja per a la redempció del violari; segons l'art. 624-7.1.b Av. Llib. sisè CCCat, “La restitució [íntegra del capital o preu] es fa al constituent o als seus hereus, a no ser que s'hagués pactat a favor del beneficiari o altra persona”. El Proj. Llib. sisè CCCat manté aquesta regla per al violari⁸² i l'estén a la redempció del censal (art. 626-7.1, *in fine*, Proj. Llib. sisè CCCat).

80 Sobre la interpretació de l'art. 16.3 LPP, *vid.* ARNAU RAVENTÓS, L., “El pacte de resolució per l'impagament de pensions a la Llei 6/2000, de 19 de juny, de pensions periòdiques”, *La Notaria*, núm. 11, 2001, pàg. 397-402; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 356; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 114 i 121-122.

81 El fet que per a la redempció del censal l'art. 626-7 Av. Llib. sisè CCCat no especifiqués a qui s'havia de lliurar el capital, i que l'art. 626-7.3 Av. Llib. sisè CCCat evités parlar de “retornar” l'import del capital i parlés, en canvi, de “pagar en diners” l'import del capital rebut podia generar dubtes sobre a qui s'havia de “retornar” o “pagar” l'import del capital (al “creditor-perceptor de la pensió” o bé a qui va lliurar el capital en el moment de constituir el censal o als seus hereus), sobretot si s'entenia que l'art. 626-1 Av. Llib. sisè CCCat admetia el contracte de censal amb estipulació a favor de tercer, en la línia que sembla apuntar la modificació que incorpora —tot i que no del tot reeixida— el Proj. Llib. sisè CCCat (*vid.* l'epígraf III.1.1). Davant del dubte sobre si, en base al text de l'Avantprojecte, s'havia de treure alguna conclusió del canvi de verb, es podia deduir que la regla havia de ser que, en principi, el capital s'havia de lliurar-restituir a qui l'havia lliurat a l'inici o als seus successors, encara que no fossin el “creditor-beneficiari” de la pensió, però aquesta solució no era evident. El Projecte aclareix la qüestió en aquest sentit, atès que el darrer incís de l'art. 626-7.1 Proj. Llib. sisè CCCat específica que, “llevat de pacte”, “la restitució es fa al constituent o als seus successors”.

82 D'acord amb l'art. 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat, tal com resultava ja de l'Av. Llib. sisè, en cas de redempció del violari, la regla és “retornar” o “restituir” el capital al constituent o als seus hereus, els quals no són necessàriament els creditors de la pensió (com sembla voler recordar,

Així, en cas de redempció del censal, “l'import del capital rebut” s'ha de “pagar” en diners, en principi, a qui va lliurar el capital en el moment de constituir el censal (el constituent) o als seus successors (“restituir” —art. 626–7.1, *in fine*, Proj. Llib. sisè CCCat), els quals poden no coincidir amb el “creditor-perceptor de la pensió”. Es pot, però, pactar altrament (art. 626-7.1, *in fine*, i 3 Proj. Llib. sisè CCCat).

Respecte de la regulació de la LPP, l'Av. Llib. sisè CCCat afegí l'exigència que la redempció (exercici del dret de formació) —tant del censal com del violari— s'havia de formalitzar en escriptura pública (art. 624-7.1.b, *in fine* —per al violari— i 626-7.3, al principi —en relació al censal— Av. Llib. sisè CCCat). El Proj. Llib. sisè manté aquesta exigència (art. 624-7.1.b, *in fine* i 626-7.3, al principi, Proj. Llib. sisè CCCat). També ho exigeix l'art. 565-13.3 CCCat per a la redempció del cens.

Segons l'art. art. 626-7.4 Proj. Llib. sisè CCCat —que coincideix amb l'equivalent de l'Avantprojecte—, “En el supòsit que *no consti la valoració del capital* aquest es determina, a efectes de la redempció, a partir de la capitalització de la pensió inicial a l'interès legal del diner en el moment en què es va constituir”; la LPP (art. 9.2) parteix de la mateixa regla per al cas de “censals *creats a títol gratuït* sense expressió del capital” —constitució “gratuïta” que en el marc de la LPP no està gens ben resolta⁸³ i que el Proj. Llib. sisè CCCat i l'Av. Llib. sisè CCCat ja no contempen—. El cas és que, en el context del Proj. Llib. sisè CCCat —com en el de l'Av. Llib. sisè CCCat—, essent el “capital rebut” contingut essencial del contracte —que “ha de constar en escriptura pública” (art. 626-2.1 i 2 Proj. Llib. sisè CCCat)—, aquest haurà d'estar valorat —altrament no podem parlar de capital, sinó d'un bé o una pluralitat de béns, els quals, en tot cas, poden ser immediatament valorats—; el valor és el dels béns en el moment de constituir el censal, i no el que resulti de la regla de capitalització de la pensió a l'interès legal del diner que estableix l'art. 626-7.4 Proj. Llib. sisè CCCat. Així, la regla de capitalització resultarà operativa únicament, a mode de Dret transitori —en la línia del que preveuen els art. 330.III CDCC i 1611.I CCE—, amb relació a censals que puguin haver-se constituït sense constar el capital —possibilitat que no contempen ni la LPP (*vid.* art. 5 LPP) ni la CDCC (*vid.* art. 330 CDCC)—. En aquesta línia, per als casos en què “*no constés el capital lliurat*”, l'art. 330.III CDCC estableix que calia capitalitzar la pensió al 3% (*vid.*, també, art. 565-13.3 CCCat i 1611.I CCE); en aquell context, es tractava d'una norma referida als censals anteriors a la Compilació (*vid.*, quant al CCE, art. 1611.I CCE, relatiu als censos), atès que, per als constituïts després, la Compilació exigia escriptura pública i al·ludia ja al “capital rebut” com un element essencial (art. 330.I CDCC) —cosa que reproduïen tant la LPP (art. 5) com el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 626-2.1 i 2)—.

D'acord amb això, no tenia massa sentit que l'art. 626-2.3.a Av. Llib. sisè CCCat contemplés, com a contingut possible del contracte, “[L]a valoració del capital si és en béns”; aquesta valoració es troba implícita en la referència que es fa al “capital rebut” com a contingut essencial del contracte. El Proj. Llib. sisè CCCat ha donat

en relació al violari, la referència constant a la dualitat “creditor o beneficiari” —art. 13 i 15.1 LPP, i art. 624-4, 624-5.1 i 624-6.1 Av. i Proj. Llib. sisè CCCat—).

83 *Vid.* epígraf III. 1.1, dedicat al tipus contractual, així com: MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 333-334; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 75-76.

nova redacció a la lletra *a* de l'art. 626-2.3, i preveu que pugui constar al contracte (contingut possible) “[L]a quantitat convinguda a efectes de redempció, si el capital és en béns”; aquesta previsió suposa explicitar la possibilitat de dissociar “la valoració del capital” i “la quantitat convinguda a efectes de redempció”.

El censal és essencialment redimible.⁸⁴ Es pot pactar, però, que sigui temporalment irredimible, amb aplicació dels límits establerts per als censos; d'acord amb això, que avui suposa una remissió a l'art. 565-12.3 CCCat, es pot pactar la no-redimibilitat del censal per un termini màxim de seixanta anys o durant la vida del censalista i una generació més; la generació es considera extingida en morir el darrer dels descendents en primer grau del censalista.⁸⁵ Així ho estableix l'art. 9.1, final, LPP,⁸⁶ i ho reproduïx l'art. 626-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat, que al·ludeix, a més, expressament a aquest pacte en l'art. 626-2.3.e Proj. Llib. sisè CCCat, entre els continguts possibles del contracte. L'art. 569-38.3 CCCat es refereix, com a circumstància que ha de constar en la hipoteca en garantia d'un censal, “si el censal s'ha constituït com a irredimible”.⁸⁷

El Proj. Llib. sisè CCCat —seguint l'Av. Llib. sisè CCCat— elimina la referència a la possibilitat de redempció parcial que preveu avui l'art. 9.3 LPP i que destaca com a novetat el Preàmbul LPP (§ 5). En principi, la possibilitat de redempció parcial semblaria trencar amb el que resultava de l'art. 333 CDCC i allunyaria la regulació del censal del previst per als censos en el llavors vigent art. 12.1 LC i actual art. 565-13.1 CCCat (“La redempció no pot ésser parcial...”). Ara bé, en la mesura que, d'acord amb l'art. 9.3 LPP i com indica el Preàmbul LPP (§ 5), aquesta redempció parcial requereix sempre la conformitat del censalista (el censatari no la pot imposar unilateralment al censalista, com passa en la redempció total, sinó que cal pacte), aquesta novetat perd entitat i rellevància pràctica. D'acord amb això, el Proj. Llib. sisè CCCat elimina la referència a la redempció parcial, que en les condicions previstes en la LPP té poc interès.⁸⁸

IV. EL VIOLARI

Tal com indica el Preàmbul LPP (últim paràgraf), “Atesa la minsa regulació del violari, articles 334 i 335 de la Compilació..., gairebé tots els preceptes continguts en aquesta Llei s'han de considerar innovacions introduïdes amb la finalitat d'adequar, també en aquest punt, el dret català a la realitat de la societat actual”.

La regulació del violari que fa la LPP resulta força diferent de la continguda abans en la CDCC, i la mena vers un enfocament més assistencial, fent un

84 *Vid.* § 2 Preàmbul LPP.

85 Art. 565-12.3 CCCat: “Es pot pactar, en els censos de caràcter perpetu, la no-redimibilitat del cens per un termini màxim de seixanta anys o durant la vida del censalista i una generació més. La generació es considera extingida en morir el darrer dels descendents en primer grau del censalista.”

86 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 344; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 94.

87 *Vid.* GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentari al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 1993-1995.

88 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 329 i 344; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 70 i 94-95.

tomb respecte de la que havia estat la seva finalitat tradicional, bàsicament creditícia, com la del censal.

En aquest sentit, la regulació que proposa el Proj. Llib. sisè CCCat resulta essencialment continuista i ve a consolidar els canvis introduïts per la LPP, tot corregint, però, algunes regles concretes que s'han manifestat poc adequades o que han generat dubtes interpretatius.

Quant al violari podríem començar qüestionant la pròpia denominació, que, certament, no podem pas considerar consolidada a la pràctica. En aquest sentit, hi ha entitats que comercialitzen productes que incorporen violaris (sovint en negocis complexos), però no els anomenen així... De fet, encara que es tracti de pensions personals, se sol utilitzar el nom “vitalíci” del “parent” real. Amb tot, crec que legalment convé mantenir el nom tradicional “violari”, per distingir-lo precisament de manera clara del “cens vitalíci” real.

1. EL CONCEPTE

Tot i estar ubicat el violari en el títol que ha de contenir els diferents tipus contractuals (Tít. segon Proj. Llib. sisè CCCat) i, en concret, en el capítol dedicat als contractes aleatoris (Cap. IV Proj. Llib. sisè CCCat —*vid.*, també, DT 4a—), el violari continua definint-se —com fa actualment l'art. 10 LPP— des de la perspectiva del dret constituït, i no del contracte constituïtiu.⁸⁹ Això contrasta amb el fet que, en canvi, en relació amb el censal s'utilitza la pauta per la que es defineixen altres contractes, com el d'aliments —art. 626-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— Pel contracte de censal una persona...”; art. 624-8 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— Pel contracte d'aliments una de les parts s'obliga...”—). De fet, totes les figures que es pretenen regular de moment en el Títol II del Proj. Llib. sisè CCCat es defineixen des de la perspectiva del contracte,⁹⁰ excepte el

89 Segons l'art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “El violari consisteix en el dret de crèdit a percebre una prestació periòdica en diners i la consegüent obligació de pagar-la, durant la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució”. La redacció de l'art. 624-1 Av. Llib. sisè CCCat no era idèntica, però el sentit era el mateix: “El violari consisteix en el dret de crèdit a percebre i la consegüent obligació de pagar una prestació periòdica en diners, durant el temps consistent en la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució”. Segons l'art. 10 LPP: “El violari o pensió vitalícia consisteix en el dret de crèdit a percebre i la consegüent obligació de pagar una pensió periòdica en diners, durant el temps definit per la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució.”

90 Art. 621-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Contracte de compravenda. —La compravenda és el contracte pel qual...”; art. 621-56 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— 1. La permuta és el contracte pel qual...”; art. 621-58 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— El contracte de cessió d'una finca o d'aprofitament urbanístic a canvi de l'adjudicació d'una construcció futura o resultant de la rehabilitació requereix...”; art. 623-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— 1. Per contractes de conreu s'entenen els contractes d'arrendament rústic, parceria i, en general, tots els contractes, qualsevol que sigui llur denominació, pels quals...”; els art. 623-11 a 623-29 Proj. Llib. sisè CCCat regulen l'arrendament rústic; art. 623-30 Proj. Llib. sisè CCCat: “Parceria.—1. En el contracte de parceria...”; art. 623-34 Proj. Llib. sisè CCCat: “Contracte de custòdia del territori.— 1. En el contracte de custòdia del territori...”; art. 624-8 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— Pel contracte d'aliments una de les parts s'obliga...”; art. 625-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— El contracte d'integració regula...”; i art. 626-1 Proj. Llib. sisè CCCat: “Concepte.— Pel contracte de censal...”. *Vid.*, també, DA 1a, DA 2a, i DT 1a, 2a, 3a, 4a i 5a Proj. Llib. sisè CCCat.

violari, amb relació al qual continua conservant el protagonisme el dret de crèdit constituït —la pensió periòdica—, que és el que identifica el mot “violari”.

Així, en termes similars als de l'art. 10 LPP,⁹¹ l'art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat (“Concepte”) defineix el violari com “el dret de crèdit a percebre una prestació periòdica *en diners*”⁹² i la consegüent obligació de pagar-la, durant la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució”. Com en la LPP, al marge del concepte, l'article següent està dedicat al negoci constitutiu (art. 11 LPP —“La constitució”— i 624-2 Proj. Llib. sisè CCCat —“Constitució”—).

Es tracta d'un dret de caràcter personal, d'un dret de crèdit —dada que diferencia el censal i el violari respecte dels censos emfitèutic i vitalici—. Partint d'això, el violari constitueix una pensió periòdica de caràcter temporal, en concret vitalícia —d'on deriva la denominació de la institució—;⁹³ aquest ha estat tradicionalment l'element diferencial bàsic respecte del censal, de durada indefinida. La durada del violari es fixa en relació amb la vida d'una o més persones que visquin en el moment de la constitució —la vida o les vides “mòdul”— (art. 2, 10 i 12 LPP; 624-1 i 624-3 Proj. Llib. sisè CCCat). Com a la LPP, i a imatge del que preveuen l'art. 1802 CCE per a la “renda vitalícia” o l'art. 1972 CCfr per a la “renta viagèra”, no es limita el nombre de persones sobre la vida de les quals es pot constituir el violari (“vides mòdul”), però s'exigeix que visquin en el moment de la constitució. L'art. 334 CDCC, en canvi, seguint la conceptualització tradicional,⁹⁴ es referia a la vida “d'una o

91 Art. 10 LPP: “La pensió vitalícia:— El violari o pensió vitalícia consisteix en el dret de crèdit a percebre i la consegüent obligació de pagar una pensió periòdica en diners, durant el temps definit per la vida d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució”. Vid. MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 345; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 95-97.

92 El fet que la pensió sigui en diners, el Proj. Llib. sisè CCCat ho exigeix també en el cas del censal (art. 626-1 i 626-3 Proj. Llib. sisè CCCat). Vid., també, per al cens, art. 565-8.2 CCCat i, anteriorment, art. 8.2 LC. En canvi, admeten que la pensió periòdica pugui consistir en diners o en una altra cosa fungible els art. 1861 CCI —per a la renda perpètua—, i 1231 —renda perpètua— i 1238 —renda vitalícia— CCP.

Durant la tramitació de la LPP s'havia plantejat la possibilitat que la pensió pogués consistir en “diner o aliments” (Projecte LPP, BOPC núm. 23, 21.2.2000), però finalment es va descartar i es va exigir que consistís “en diners”. En el Proj. Llib. sisè CCCat la prestació d'aliments s'articula a través del contracte d'aliments (art. 624-8 Proj. Llib. sisè CCCat: “Pel contracte d'aliments una de les parts s'obliga a prestar allotjament, manutenció i tot tipus d'assistència i cura a una persona durant la seva vida, llevat que s'hagi pactat un altre contingut, a canvi de la transmissió d'un capital en béns o drets”).

93 Vid. MIRAMBELL ABANCÓ, A., *Els censos en el dret civil de Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi (a propòsit de la Llei especial 6/1990)*, Estudis de Dret Privat Català, 3, Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 1997, pàg. 68, nota 217.

94 Segons 3ª CYADC.I,7,11,25 (Cap. XIII de les Corts de Barcelona de 1702), al final, només es podien constituir violaris per la vida de dues persones, i no més (“...que los Violaris, sols se pogan deixar à las vidas de dos personas, y no mes) —Constituciones y altres drets..., *op. cit.*, 1704, pàg. 396 [ed. facs., 1995]—; sobre això, vid. BROCA, G. M., i AMELL, J., *Instituciones...*, *op. cit.*, Vol. II, 1886, pàg. 217. Això va passar a l'art. 213 tant de la Memòria de DURAN y BAS com del Projecte d'Apèndix de 1930 (M. DURÁN y BAS, *Memoria...*, 1883, *op. cit.*, pàg. 158 i 356, i *Apèndice...*, *op. cit.*, 1930, pàg. 97 [ed. facs. a *Projecte d'Apèndix...*, *op. cit.*, 1995, pàg. 276, 474 i 621]), a l'art. 169 de l'Avantprojecte d'Apèndix de 1931 (*Anteproyecto...*, *op. cit.*, 1931 [ed. facs. a *Projecte d'Apèndix...*, *op. cit.*, 1995, pàg. 722]), a l'art. 544 del Projecte de Compilació de 1955

dues persones” que existissin (*vid.*, també, quant al cens vitalici, l’art. 565-29 CCCat —“...durant la vida d’una o dues persones que visquin en el moment de la constitució del cens”— i anteriorment l’art. 28 LC, així com, per a la renda vitalícia, l’art. 1240 CCP).

Existint el límit en el sentit que s’ha de tractar de persones que visquin en el moment de la constitució, es pot qüestionar per innecessària,⁹⁵ l’oportunitat d’afegir a aquest límit el que resulta dels art. 13.4 LPP i 624-4.4 Proj. Llib. sisè CCCat —en ambdós casos, *in fine*—, en el sentit que en cas de pluralitat de creditors o beneficiaris designats de manera successiva s’apliquen les limitacions establertes per a la substitució fideïcomissària (*vid.* art. 426-10 CCCat —anteriorment: art. 204 Llei 40/1991, del 30 de desembre, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya [= CS]—).⁹⁶ S’estableix, per tant, una doble limitació: una des de la perspectiva de les “vides mòdul”, i l’altra des de la dels “creditors o beneficiaris” designats successivament —tot aplicant, en aquest cas, un límit previst en principi amb relació als títols lucratiu—.⁹⁷

El fet que es tracti de persones que visquin en el moment de la constitució —sigui una o més d’una— s’ha de relacionar també amb el fet que, d’acord amb els art. 16.2 LPP i 624-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat, “és nul el violari constituït sobre la vida d’una persona morta en la data de l’atorgament” —precepte que recorda el que preveuen els art. 2373 CCQ⁹⁸ i, sobretot, 1804 CCE—.⁹⁹

El violari, com el censal (art. 9 LPP i 626-7 Proj. Llib. sisè CCCat), és redimible (Preàmbul, § 2, *in fine*, i art. 16.1.b LPP i 624-7.1.b Proj. Llib. sisè

(*Proyecto de la Compilación...*, *op. cit.*, 1955, pàg. 170 [ed. facs. a *Proyecto d'Apèndix...*, *op. cit.*, 1995, pàg. 928]), i a l’art. 334 de la Compilació.

95 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 96; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 2000.

96 *Vid.* també, per als usdefruits successius, l’art. 561-15 CCCat.

97 El CCQ, que admet que la durada de la “rente viagèra” es fixi en atenció a la vida d’una o diverses persones (art. 2371.II CCQ), estableix (art. 2374 CCQ): “La rente viagèra qui est établie pour la durée de la vie de plusieurs personnes successivement n’a d’effet que si la première d’entre elles existe au jour où le débirentier doit commencer à servir la rente ou si, étant alors conçue, elle naît vivante et viable.— Elle prend fin lorsque les personnes visées sont décédées ou lorsqu’elles ne sont pas nées vivantes et viables [*vid.* també art. 2373 CCQ], mais au plus tard, 100 ans après de sa constitution”. L’art. 2376 CCQ afegeix: “La durée du service de toute rente, qu’elle soit viagèra ou non, est dans tous les cas limitée ou réduite à 100 ans depuis a constitution de la rente, même si le contrat prévoit une durée plus longue ou constitue une rente successive.”

98 Art. 2373 CCQ: “Est sans effet la rente viagèra établie pour la durée de la vie d’une personne qui est décédée au jour où le débirentier doit commencer à servir la rente...”. Des d’una altra perspectiva, el paràgraf següent d’aquest mateix precepte afegeix: “De même, est sans effet la rente viagèra établie pour la durée de la vie d’une personne n’existant pas encore au jour où le débirentier doit commencer à servir la rente, à moins que cette personne n’ait été alors conçue et qu’elle naisse vivante et viable”. Per al cas que la “rente viagèra” s’hagi establert per en funció de la durada de la vida de diverses persones successivament, l’art. 2374 CCQ precisa que “n’a d’effet que si la première d’entre elles existe au jour où le débirentier doit commencer à servir la rente ou si, étant alors conçue, elle naît vivante et viable”.

99 Art. 1804 CCE: “Es nula la renta constituida sobre la vida de una persona muerta a la fecha del otorgamiento...”.

CCCat).¹⁰⁰ Això diferencia el violari del cens vitalici real, que és irredimible, llevat de pacte exprés de redimibilitat (art. 565-2-2 i 565-30 CCCat —els precedents dels quals són els art. 2 i 29 LC— i DT 14a.5 Llei 5/2006, de 10 de maig, del Llibre cinquè del Codi civil —anteriorment: DT 5a LC—).

2. LA CONSTITUCIÓ

2.1. Títol onerós o “gratuït-lucratiu”

Malgrat admetre tant la constitució a títol onerós com “gratuït-lucratiu”, el Proj. Llib. sisè CCCat regula el violari en el capítol dedicat als “contractes aleatoris”.¹⁰¹ El Proj. Llib. sisè CCCat segueix en això la sistemàtica del CCfr, que també admet la constitució de la “renta viagèra” tant a títol onerós com “gratuït” i la regula en el títol dedicat als contractes aleatoris. En el cas del violari el caràcter aleatori, com a característica general de la institució, resulta del fet que la durada de la pensió sempre depèn d’un “aleas” (el moment en què es produirà la mort de la “vida mòdul”).

Al marge d’això, i després de definir el violari, com fa l’art. 10 LPP, com a pensió periòdica —“El violari consisteix en el dret de crèdit a percebre una prestació periòdica en diners...” (art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat)—, el Proj. Llib. sisè no nomina el negoci constitutiu del violari i, si prescindim de la

100 *Vid.* les precisions que es fan en l’epígraf IV.7.2, dedicat a la redempció del violari. *Vid.*, també, MARSAL GUILLAMET, J., “Los censales...”, *op. loc. cit.*, 1998, pàg. 501; MIRABELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 327-328, 343-344 i 359-360; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRABELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 68-69, 93-94 i 119-120.

La SAP Barcelona 27.2.1996 (AC 1996\2574) semblava exigir, per tal que el violari fos redimible, que s’hagués pactat expressament; això no era pas, però, el que resultava de l’art. 335 CDCC, ni tampoc de la regulació vigent (Preàmbul, § 2, *in fine*, i art. 16.1.b LPP) o de la projectada (art. 624-7.1.b Av. i Proj. Llib. sisè CCCat).

La STSJC 4.2.1999 (RJ 2000\4120) nega la possibilitat de redempció pel fet que el negoci en qüestió no era un violari, sinó un típic contracte de transacció (art. 1809 i seg. CCe). Segons el TSJC, malgrat haver-se constituït una pensió vitalícia, qualificar el negoci de violari només podria suposar confondre una part amb el tot.

101 La subclassificació dels contractes en commutatus i aleatoris se sol fer en relació als contractes onerosos (en els quals existeix, estructuralment, una situació d’intercanvi), i està en funció, respectivament, de si l’intercanvi econòmic és efectiu i hi ha un sacrifici patrimonial actual per ambdues parts, o bé alguna de les prestacions es fa dependre d’un *aleas*. En aquesta línia, l’art. 621-4 Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004 establia: “Funció del contracte.— 1. La funció contractual és la finalitat econòmica o jurídica pròpia de cada tipus contractual.— 2. La funció onerosa suposa un intercanvi econòmic per totes les parts contractuals. La funció és commutativa quan l’intercanvi econòmic entre les prestacions és equilibrat. És aleatòria quan l’equilibri entre les prestacions no es produeix perquè totes o algunes es fan dependre de la concurrència d’un fet incert o la producció d’un fet en un temps indeterminat.— 3. La funció és gratuïta quan el contracte produeix un enriquiment només a una de les parts...”. Amb tot, el Proj. Llib. sisè CCCat —com de fet també feien els Treb. Prep. Llib. sisè CCCat 2004— classifica el violari entre els contractes aleatoris, tot i admetre la constitució a títol gratuït (art. 624-2.1 i 2 Proj. Llib. sisè CCCat). Sobre la consideració dels negocis aleatoris com a subclassificació dins dels negocis onerosos, *vid.* Díez-PICAZO, L., *Fundamentos...*, Vol. I, *op. cit.*, 1993, pàg. 84-88.

ubicació sistemàtica entre els “contractes aleatoris”, en la regulació que fa de la constitució l'art. 624-2 Proj. Llib. sisè CCCat —en la mateixa línia que la que fa l'art. 11 LPP— hi tenen cabuda supòsits de constitució no contractual.

Segons l'art. 624-2 Proj. Llib. sisè CCCat, el violari es pot constituir a títol onerós —en el qual cas té com a causa la percepció d'un capital “en béns mobles o immobles”—¹⁰² o “gratuït-lucratiu” —i llavors té com a causa la mera liberalitat—; això mateix és el que estableix l'art. 11.1 LPP.

A diferència del que passa respecte del censal, el Proj. Llib. sisè CCCat manté la possibilitat de constitució del violari a títol “gratuït-lucratiu”¹⁰³ que recull ja la LPP.¹⁰⁴ En aquest cas, “se li apliquen les normes sobre les donacions i els llegats” (art. 11.2 LPP i 624-2.2 Proj. Llib. sisè CCCat), cosa que demostra que no s'està pensant només en “contractes gratuïts” o de “pura beneficència” (art. 1274 CCe), sinó que també dóna entrada a altres títols “gratuïts” i/o “lucratius”, com ara la donació (art. 531-7 CCCat) —amb l'acceptació del donatari— o el llegat —ja sigui un llegat o un subllegat— (art. 427-17.1 i 427-30 CCCat). A més, en cas de constitució a títol “gratuït” (gratuït / lucratiu) l'art. 624-2.2, *in fine*, Proj. Llib. sisè CCCat, admet que el “constituent” —disponent (donant o testador...)— pugui configurar el títol adquisitiu, establint una limitació del poder de disposició (art. 26.3r LH i 428-6 i 531-18.2 CCCat —art. 166 CS derogat—), en termes molt similars als de l'incís final de l'art. 11.2 LPP;¹⁰⁵ segons l'art. 624-2.2, *in fine*, Proj. Llib. sisè CCCat: “El constituent pot determinar expressament en el moment de la constitució que el beneficiari no pot transmetre la pensió”.

Quant a la constitució a títol onerós (a la que es refereixen, en concret, per exemple, els art. 15.4 LPP i 624-6.4 —“contracte de constitució a títol onerós”— i 5 —“[L]a resolució definitiva del contracte comporta la restitució del capital lliurat prèviament...”— Proj. Llib. sisè CCCat), es tractarà, efectivament —tal com posa en relleu la ubicació sistemàtica del violari en el Proj. Llib. sisè CCCat—, d'un “contracte aleatori”.

Per al cas que el violari es constitueixi a títol onerós, el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 624-2.3) substitueix la referència que fa al sanejament l'art. 11.3 LPP¹⁰⁶ per l'al·lusió a la nova regulació de la conformitat que proposen els art. 621-20 a 621-30 Proj. Llib. sisè CCCat; així, segons l'art. 624-2.3 Proj. Llib. sisè CCCat: “Quan es constitueix a títol onerós, se li apliquen les normes de conformitat en els mateixos termes que a la compravenda”. Aquesta remissió a les normes de conformitat, per al cas de constitució onerosa, cal entendre-la referida a l'obligació de lliurar el capital.

¹⁰² *Vid.*, en el mateix sentit, art. 1802 CCe, 1968 CCfr, 2367.II CCQ, 1231 —per a la renda perètua— i 1238 —en relació a la renda vitalícia— CCP.

¹⁰³ *Vid.*, també, art. 1807 CCe, 1969 CCfr i 2367 i 2377 CCQ. Els art. 1969 CCfr i 2370 CCQ es refereixen expressament a la constitució de la renda per testament.

¹⁰⁴ Durant la vigència de la regulació del violari continguda a la Compilació, la SAP Barcelona 27.2.1996 (AC 1996\12574) partia del fet que la constitució del violari era sempre onerosa.

¹⁰⁵ Art. 11.2, *in fine*, LPP: “El constituent pot determinar expressament en el moment de la constitució que el beneficiari no la pot transmetre.”

¹⁰⁶ Art. 11.3 LPP: “Quan la pensió es constitueix a títol onerós, el transmissor resta obligat al sanejament en els mateixos termes que el venedor.”

En cas de constitució contractual onerosa, el caràcter aleatori no exclou que el contracte pugui ser rescindible per lesió, si es donen els requisits per poder apreciar que existeix “lesió”,¹⁰⁷ de la mateixa manera que també se li podrà aplicar la regulació projectada sobre avantatge injust i lesió en més de la meitat (art. 621-45 a 621-48 Proj. Llib. sisè CCCat); en definitiva, quant a la rescissió per lesió, ni avui l’art. 321.II CDCC, ni tampoc, si prospera el Projecte, l’art. 621-46.2 Proj. Llib. sisè CCCat l’exclouen *per se* en relació amb els contractes aleatoris.

Com a reminiscència de la configuració tradicional del negoci constitutiu dels violaris a mode de compravenda,¹⁰⁸ el Proj. Llib. sisè CCCat reproduceix la dualitat “capital o preu” que apareixia ja en l’art. 334 CDCC i de manera reiterada en la LPP (*vid.* art. 13.2 i 5, 15.4 i 16.1.b LPP i 624-4.5 i 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat).

En cas de constitució de violaris a títol oneros, quant a la posició jurídica de qui entrega el capital, afecta a l’heretant la limitació prevista en l’art. 431-25.3 CCCat, malgrat que aquest precepte es refereixi, literalment, a la constitució de “censos, censals o *rendes vitalícies*”.¹⁰⁹

2.2. La forma

El Proj. Llib. sisè CCCat configura el negoci constitutiu del violari com un negoci formal (forma *ad solemnitatem*).

En aquest sentit, i com a novetat respecte de la regulació vigent, l’art. 624-2.4 Proj. Llib. sisè CCCat estableix que “El violari ha de constar en escriptura pública”; així ho establí ja l’Av. Llib. sisè CCCat. L’art. 5.1 LPP ho exigeix ja respecte del censal —com ho feia ja l’art. 330.I, *in fine*, CDCC i també ho fa l’art. 626-2.1 Proj. Llib. sisè—. Quant al violari, l’art. 15.3 LPP sembla exigir escriptura pública només quan el violari s’assegura amb garantia real; en canvi, l’art. 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat —que equival a l’art. 15.3 LPP— predica la necessitat d’escriptura pública de la garantia real que es pot constituir per a garantir la pensió —qüestió que no caldria precisar aquí i que, en canvi, convindria deixar a la regulació de la garantia real específica de què es tracti, d’acord amb el criteri

107 *Vid.* les sentències del TSJC de 4.12.2003 (RJ 2004\934), 18.9.2006 (RJ 2006\8118) i 14.2.2008 (RJ 2009\3132), i SAP Barcelona 20.2.2012 (JUR 2012\102260). Sobre el tema, *vid.* BADOSA COLL, F., “Rescisión por lesión Carácter de la acción de rescisión por lesión en la Compilación Catalana”, *RJC*, 1969, pàg. 80-102; MARTÍN CASALS, M., “Comentario a los art. 321 y siguientes de la Compilación”, a *Comentarios al Código civil y Compilaciones forales*, M. ALBALADEJO GARCÍA (Dir.), T. XXX, Madrid: EDERSA, 1987, pàg. 451-581; MARTÍN CASALS, M., “Perspectives de futur de la rescissió per lesió ultra dimidium”, *El futur del Dret patrimonial de Catalunya (Materials de les Desenes Jornades de Dret Català a Tossa)*, València: Tirant lo Blanch, 2000, pàg. 213; RIBOT IGUALADA, J., ; “Rescissió per lesió i expectatives urbanístiques: l’aleatorietat d’allò adquirit i el càlcul del preu just”, *RJC*, 1992, núm. 2, pàg. 305-348; RAMOS GONZÁLEZ, S., “Rescissió per lesió del violari o pensió vitalícia sobre béns immobles: la consolidació d’una línia jurisprudencial del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya”, *Revista Catalana de Dret Privat*, Vol. 10 (2009), pàg. 183-210.

108 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 347; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 99.

109 Quant a la regulació vigent, i tenint en compte l’art. 80 CS —que parlava de “la constitució de censos emfitèutics o vitalícis o la contractació de censals”, però no de violaris—, *vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 352; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 105.

que sembla adoptar el Proj. Llib. sisè quan elimina l'exigència d'escriptura pública, que conté avui l'art. 5.1 LPP, en relació amb les garanties reals que es poden establir per assegurar el pagament de la pensió en el censal—. ¹¹⁰

El caràcter formal del negoci constitutiu del violari pot allunyar-lo de determinats productes que ofereixen algunes entitats, si no és que s'adapten a aquest requisit formal (que actualment la LPP no exigeix).

3. LA DURADA: LA “VIDA MÒDUL”

Quant a la durada del violari, el Proj. Llib. sisè CCCat introdueix poques novetats respecte de la regulació vigent.

La durada del violari està en funció de quina sigui la vida que es pren en consideració —la de “la persona o les persones sobre la vida de les quals es constitueix” el violari de què parla l'art. 569-38.3 CCCat—, és a dir la “vida mòdul”. S'ha de tractar de la vida “d'una persona o més d'una que visquin en el moment de la constitució” (art. 10 LPP i art. 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat). ¹¹¹

Convé no confondre la “vida mòdul” —que determina la durada del violari— i la vida de qui és el creditor (ho reconeix expressament els art. 13.3 LPP i 624-4.3 Proj. Llib. sisè CCCat, així com, també, Preàmbul LPP, § 7) o el deutor de la pensió, encara que puguin coincidir. ¹¹² Això mateix es desprèn, quant a la “rente viagère”, de l'art. 2372.I CCQ. ¹¹³

En termes similars al que estableix la regulació vigent (art. 12 LPP), el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 624-3) preveu que la vida que es pot prendre en consideració per a constituir el violari, la “vida mòdul”, pot ser: ¹¹⁴

- a) La “del deutor” (art. 624-3.1, al principi, Proj. Llib. sisè CCCat). L'Av. Llib. sisè CCCat (art. 634-3.1) mantenia la dualitat “del deutor o la persona que s'obliga a pagar-la” que apareix a l'art. 12.1 LPP i que es pot considerar supèrflua. ¹¹⁵ Amb bon criteri, el Proj. Llib. sisè CCCat ha eliminat la referència a “la persona que s'obliga a pagar-la”. ¹¹⁶

110 *Vid.* l'epígraf III.3.1, dedicat a les garanties personals o reals que es poden establir per assegurar el pagament de la pensió en el censal.

111 *Vid.* l'epígraf IV.1, dedicat al concepte de violari.

112 *Vid.* MIRAMBELL ABANCO, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions..”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 350; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCO, A., “Comentario a la Ley 6/2000..”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 102; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38..”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 2000.

113 L'art. 2372.I CCQ estableix: “La rente viagère peut être établie pour la durée de la vie de la personne qui la constitue ou qui la reçoit, ou pour la vie d'un tiers qui n'a aucun droit de jouir de cette rente.”

114 *Vid.*, en termes similars, l'art. 2372.I CCQ.

115 Aquesta dualitat no pot portar a pensar que poden ser persones diferents, de manera que sobra un “la” (hauria de ser “del deutor o persona que s'obliga a pagar-la”), però llavors la referència a la “persona que s'obliga a pagar-la” resulta supèrflua. De fet, el Projecte LPP es referia a “la vida del deutor o persona que s'obliga a pagar-la”; el “la” apareix, en canvi, en la Llei tal com es publica al BOPC núm. 73, de 19.6.2000.

116 La dualitat “deutor”-“persona obligada al pagament” apareix també en l'art. 16.1.a LPP i 624-7.1.a Av. Llib. sisè CCCat; en canvi, el Proj. Llib. sisè CCCat ha eliminat també la referència a “la persona obligada al pagament” de l'art. 624-7.1.a. *Vid.* l'epígraf IV.7.1, dedicat a l'extinció del violari per mort de la “vida mòdul”.

- b) La del creditor (aquest és el supòsit normal i que preval en cas de dubte, segons els art. 12.3 LPP i 624-3.3 Proj. Llib. sisè CCCat) “o beneficiari” (art. 12.1 LPP i 624-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat). El Proj. Llib. sisè manté la dualitat “creditor o beneficiari” que utilitza de manera reiterada la LPP i que s’ha propagat també a l’art. 569-38.3 CCCat; així, als preceptes que tenen com a precedent els art. 13 —rúbrica i paràgrafs 1, 2, 3 i 4— i 15.1 LPP (els art. 624-4 —rúbrica i paràgrafs 1, 2, 3 i 4— i 624-6.1 Proj. Llib. sisè CCCat), la regulació projectada (Av. i Proj Llib. sisè CCCat) hi afegeix l’art. 624-5.1, el precedent del qual (l’art. 14.1 LPP) no contenia aquesta dualitat. Altres preceptes, en canvi, al·ludeixen només al creditor (art. 12.3 i 14.1 LPP i 624-3.3 Proj. Llib. sisè CCCat). Els art. 16.1.a LPP 624-7.1.a Proj. Llib. sisè CCCat només al·ludeixen als successors del “beneficiari”, sense fer cap esment al creditor. La referència al “beneficiari”, especialment quan es contempla de manera alternativa respecte del creditor, pot voler al·ludir a la constitució de la pensió a favor d’un tercer, “beneficiari”, a través d’una estipulació a favor de tercer —ho confirma el fet que els art. 13.5 LPP i 624-4.5 Proj. Llib. sisè CCCat es refereixin exclusivament al “beneficiari” en cas que la pensió es constitueixi a favor d’una persona distinta de qui lliura el capital o preu—;¹¹⁷ amb tot, atès que una vegada el beneficiari accepta esdevé creditor (art. 1257.II CCE), la referència al “beneficiari” resulta supèrflua i es podria obviar.¹¹⁸
- c) La de qui eventualment lliura el capital (art. 12.1 LPP i 624-2.1 Proj. Llib. sisè CCCat), que pot ser una persona diferent del “creditor-beneficiari” de la pensió, d’acord amb els art. 13.2 i 5 LPP i 624-4.2 i 5 Proj. Llib. sisè CCCat (és el cas del contracte amb estipulació a favor de tercer). Això mateix resultava ja de l’art. 334.I CDCC. Amb tot, d’acord amb els art. 13.5 LPP i 624-4.5 Proj. Llib. sisè CCCat, si falla el beneficiari, la pensió s’ha de pagar a qui va lliurar el capital (l’estipulant).
- d) La d’una tercera persona o més d’una (art. 12.1 LPP i 624-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat) —sempre que visquin en el moment de la constitució (art. 10 LPP i 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat)—. Si la pensió es constitueix sobre la vida de diverses persones, el dret a percebre-la subsisteix íntegre fins a la mort de l’última, de manera que no es redueix (art. 12.2 LPP i 624-3.2 Proj. Llib. sisè CCCat).

En el cas que el violari es fixi “sobre l’existència d’una persona jurídica”, l’art. 624-3.1, final, Proj. Llib. sisè CCCat —com l’art. 12.1, final, LPP—¹¹⁹ fixa

¹¹⁷ L’art. 2379 CCQ contempla expressament el contracte amb estipulació a favor de tercer.

¹¹⁸ *Vid.*, quant a la LPP, MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 351-352; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 102-103 i 105; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 2000.

¹¹⁹ L’art. 12.1, final, del Projecte LPP (BOPC núm. 23, de 21.1.2000, pàg. 27) establia: “No es pot constituir sobre el temps de durada o d’existència d’una persona jurídica”. El que preveu respecte d’això la LPP prové d’una esmena que va ser reservada per a defensar en el Ple (esmena núm. 19, del GP Popular, BOPC núm. 66, 2.6.2000, pàg. 16 i 24).

com a límit els trenta anys (“No es pot constituir el violari sobre l’existència d’una persona jurídica per un temps superior a trenta anys”).¹²⁰

4. EL “CREDITOR O BENEFICIARI”

Quant al “creditor o beneficiari”¹²¹ —tradicionalment anomenat “violari” —, ¹²² una de les principals novetats que va introduir l’Av. Llib. sisè CCCat i que manté el Proj. Llib. sisè CCCat respecte de la regulació vigent és que s’ha de tractar en tot cas d’una persona física (art. 624-4.1 Proj. Llib. sisè CCCat). La LPP no ho exigeix. Això acaba de donar una connotació assistencial a la institució.

Poden ser “creditor o beneficiari” els concebuts i no nascuts en el moment en què es constitueix el violari (art. 13.1 LPP i 624-4.1 Proj. Llib. sisè CCCat), als quals es considera nascuts als efectes favorables, sempre que arribin a néixer (art. 211-1.2 CCCat).¹²³

En cas de constitució onerosa, el “creditor o beneficiari” pot ser una persona diferent de qui entrega el “capital o preu”¹²⁴ (art. 12.1, 13.2 i 13.5 LPP i 624-3.1, 624-4.2 i 624-5 Proj. Llib. sisè CCCat; també es deduïa, anteriorment, de l’art. 334.I CDCC, i ho estableix l’art. 565-31.1 CCCat per al cens vitalici real —abans art. 30 LC—; és el cas del contracte amb estipulació a favor de tercer (art. 1257.II CCE).¹²⁵ En aquest cas, la designació del beneficiari pot ésser revocada abans de ser acceptada (art. 13.5 LPP i 624-4.5 Proj. Llib. sisè CCCat) —*vid.* en general, per a l’estipulació a favor de tercer, l’art. 1257.II CCE—. Tant en cas de revocació com en cas de renúncia del beneficiari, llevat que hi hagi una persona substituïda —ja sigui perquè es preveu expressament la substitució o bé perquè s’ha fet una designació successiva (art. 13.4 LPP i 624-4.4 Proj. Llib. sisè CCCat)—, la pensió s’ha de pagar a qui va lliurar el capital (art. 13.5 LPP i 624-4.5 Proj. Llib. sisè CCCat).

El “creditor o beneficiari” també pot ser diferent de la persona o les persones sobre la vida de les quals es constitueix el violari (Preàmbul LPP, § 7, i art. 12.1, 13.3 LPP i art. 624-3.1 i 624-4.3 Proj. Llib. sisè CCCat). En aquest cas, el Proj. Llib. sisè CCCat —seguint a l’Av. Llib. sisè CCCat— corregeix

120 Sobre això, *vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 351; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 98 i 103; GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 2001.

Per a l’usdefruit, en canvi, l’art. 561-3.4 CCCat estableix: “L’usdefruit a favor d’una persona jurídica no es pot constituir per una durada superior a noranta-nou anys. Si el títol de constitució no estableix una altra cosa, es presumeix constituït per trenta anys.”

121 Quant a la dualitat “creditor o beneficiari”, *vid.* l’epígraf anterior (IV.3), dedicat a la durada del violari.

122 *Vid.* 3^aCYADC.I,7,11,1, 3^aCYADC.I,7,11,2, 3^aCYADC.I,7,11,4, 3^aCYADC.I,7,11,5, 3^aCYADC.I,7,11,6, 3^aCYADC.I,7,11,8, 3^aCYADC.I,7,11,9, 3^aCYADC.I,7,11,10, 3^aCYADC.I,7,11,13, 3^aCYADC.I,7,11,14, 3^aCYADC.I,7,11,17, 3^aCYADC.I,7,11,18 (*Constitucions y altres drets...*, *op. cit.*, 1704, pàg. 384-394 [ed. facs., 1995]). *Vid.*, també, CORBELLA, A., *Manual de Derecho Catalán*, Reus: Imp. de Viuda de Vidiella y Pablo Casas, 1906, pàg. 609.

123 *Vid.*, art. 2373.II i 2374 CCQ, però la referència als concebuts, en aquests preceptes, al·ludeix a la “vida mòdul”.

124 *Vid.* l’epígraf IV.2.1, dedicat a la constitució a títol oneros o gratuït.

125 *Vid.* art. 2379 CCQ.

adequadament el desafortunat incís final de l'art. 13.3 LPP. D'acord amb l'art. 624-4.3 Proj. Llib. sisè CCCat, en aquest cas, si el creditor o beneficiari premor a aquestes persones, transmet el dret a cobrar el violari als seus hereus, fins a l'extinció "del dret"; l'art. 13.3 LPP, en canvi, diu "fins a l'extinció d'aquests" –tot i que literalment s'estaria referint a "l'extinció dels successors", ja s'havia posat de manifest que calia entendre-ho referit a "l'extinció del dret",¹²⁶ tal i com estableixen l'Av. i el Proj. Llib. sisè CCCat—.

El Proj. Llib. sisè CCCat reproduceix la regulació que fa la LPP per al cas que la pensió s'hagi constituït a favor d'una pluralitat de "creditors o beneficiaris"; així, l'art. 624-4.4 Proj. Llib. sisè CCCat coincideix essencialment amb l'art. 13.4 LPP vigent.¹²⁷

Si la designació és simultània, existeix acreixement, de manera que la part o quota de cadascuna de les persones que mori incrementa la de les altres.¹²⁸

Si la designació és successiva, s'apliquen les limitacions de les substitucions fideïcomissàries (art. 426-10 CCCat) –limitacions que també aplica als usdefruits successius l'art. 561-15 CCCat—. Tenint en compte que existeix també la limitació que resulta de la pròpia definició del violari que fan els art. 10 LPP i 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat, en el sentit que la durada del violari, encara que es fixi sobre la vida de diverses persones, s'ha de tractar sempre de persones que visquin en el moment de la constitució ("vida mòdul"), potser es podria eliminar la referència als límits de les substitucions fideïcomissàries –pensats, a més, en principi, únicament amb relació als títols lucratius— referits als "creditors o beneficiaris" successius (art. 13.4 LPP i 624-4.4 Proj. Llib. sisè CCCat).¹²⁹

L'art. 569-38.3 CCCat al·ludeix a "la naturalesa simultània o successiva de la designació dels creditors o beneficiaris" com a circumstància que s'ha de determinar en la hipoteca en garantia de "pensió vitalícia" (violari).¹³⁰

5. EL PAGAMENT DE LA PENSIÓ

El Proj. Llib. sisè CCCat no introdueix novetats significatives respecte de la regulació vigent quant a la forma de pagament de la pensió en el violari; l'art. 624-5 Proj. Llib. sisè CCCat reproduceix essencialment l'art. 14 LPP i incorpora la referència a la clàusula d'estabilització que avui es troba en l'art. 1.2 LPP, entre les disposicions generals, comunes a censal i violari.

126 Vid. EGEA FERNÁNDEZ, J., i SALVADOR CODERCH, P., "Extinció de la vida mòdul, subsistència del contracte de pensió vitalícia i liquidació legal de danys", *InDret* 3/2000; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 352; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 105-106.

127 Vid. MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., "Les pensions...", *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 353; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., "Comentario a la Ley 6/2000...", *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 106.

128 Quant a l'existència d'acreixement, *vid.*, també, el que preveu l'art. 565-14.1 CCCat per a l'usdefruit vitalici constituït conjuntament i simultàniament a favor de cònjuges, de convivents en parella estable o de fills o germans del constituent.

129 Vid. *Pepígraf* IV.1, dedicat al concepte de violari.

130 Vid. GINEBRA MOLINS, M. E., "Comentario al art. 569-38...", *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 2001-2002.

El pagament de la pensió s'ha de fer en la forma convinguda en el títol de constitució i, si de cas hi manca, per anticipat i al domicili del “creditor o beneficiari” (art. 624-5.1 Proj. Llib. sisè CCCat); aquí l'art. 14.1 LPP es refereix només al “creditor”, i no al “beneficiari”, però això no suposa cap canvi des d'un punt de vista pràctic. El fet que el pagament s'hagi de fer, si no s'estableix una altra cosa, “per anticipat” (tal com preveia anteriorment també l'art. 334.II CDCC) —*cfr.*, en canvi, el fet que en el censal el pagament s'ha de fer per anualitats “vençudes” (art. 8.1 LPP i abans l'art. 330.II CDCC, i art. 626-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat)— i al domicili del creditor (o beneficiari) —*cfr.*, en canvi, art. 1171.III CcE i 565-8.4, *in fine*, CCCat—, així com l'exigència que el “creditor o beneficiari” sigui una persona física que afegeix l'art. 624-4.1 Proj. Llib. sisè —seguint l'Av. Llib. sisè CCCat—, denota la finalitat assistencial que presideix la regulació del violari.¹³¹

Com a conseqüència lògica del fet que es tracti de terminis anticipats, l'art. 624-5.2 Proj. Llib. sisè CCCat —com també l'art. 14.2 LPP vigent— estableix que la pensió corresponent al període dins el qual s'ha produït la defunció de la persona o de l'última de les persones sobre la vida de les quals s'havia constituït la pensió s'ha de pagar íntegrament (*vid.*, també, art. 1244 CCP).¹³² En canvi, si s'establís el pagament per terminis vençuts (com admeten els art. 14.1 LPP i 624-4 Proj. Llib. sisè CCCat) resulta més lògic que la pensió corresponent al període dins el qual s'ha produït la mort de la “vida mòdul” (o la darrera de les “vides mòduls” —art. 10 i 12.2 LPP i 624-2 i 624-3.2 Proj. Llib. sisè CCCat—) s'hagi de pagar proporcionalment al temps transcorregut; no estaria de més, per tant, preveure-ho expressament, tal com ho fan l'art. 565-32.1 CCCat (i abans l'art. 31.1 LC) per al cens vitalici, l'art. 1806 CcE en relació amb la renda vitalícia, o l'art. 2381 CCQ¹³³ quant a la “renta viagèra” —preceptes que distingeixen segons es tracti de períodes anticipats o vençuts—.¹³⁴

131 *Vid.* l'epígraf II, dedicat, en general, a la finalitat tant del censal com del violari, així com el IV.4, dedicat al “creditor o beneficiari” en relació al violari.

132 Art. 1244 CCP: “Se as prestações se vencem antecipadamente, a última é devida por inteiro, ainda que o beneficiário faleça antes de completado o período respectivo.”

133 Art. 2381 CCQ: “La rente viagère n'est due au créancier, que dans la proportion du nombre de jours qu'à vécu la personne en fonction de laquelle la durée du service de la rente a été établie, et le créancier n'en peut demander le paiement qu'en justifiant l'existence de cette personne.— Toutefois, s'il a été stipulé que la rente serait payée d'avance, ce qui a dû être payé est acquis du jour où le paiement a dû en être fait”. Segons l'art. 2382 CCQ: “Les redevances se paient à la fin de chaque période prévue, laquelle ne peut excéder un an; elles sont comptées à partir du jour où le débiteur doit commencer à servir la rente.”

134 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 353; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 107.

L'esmena núm. 23, presentada pel Diputat J. RIDAO (GP d'Esquerra Republicana de Catalunya) especificava que el pagament íntegre de la pensió en aquests casos era “sempre que els pagaments s'haguessin d'efectuar de forma anticipada. Altrament, la pensió es pagarà en proporció als dies que hagués viscut” (BOPC núm. 66, 2.6.2000, pàg. 17), cosa que actualment es troba a faltar en el text vigent. El text que recomanà la ponència partint de l'acceptació de les esmenes transaccionals a les esmenes núm. 23 i 24 es limità a establir que: “L'levat pacte en contra, la pensió corresponent al període dins el qual s'ha produït la defunció de la persona o l'última persona sobre la vida de la qual s'ha constituït la pensió, s'ha de pagar íntegrament” (BOPC núm. 66, 2.6.2000, pàg. 17).

En cas de dubte sobre la periodicitat de la pensió, hom s'ha d'atenir a la dels pagaments efectuats (art. 14.3 LPP i 624-5.2 Proj. Llib. sisè CCCat); d'aquesta manera la periodicitat amb la que s'han fet els pagaments integra la manca d'expressió de la periodicitat de la pensió en el títol constitutiu, fent coincidir la periodicitat de meritació i la de pagament. Tant amb la regulació projectada com amb la regulació vigent la qüestió que sorgeix és què passa si el dubte es planteja a l'inici, quan encara no s'ha fet efectiu cap pagament.¹³⁵ En relació al censal es parteix de períodes anuals (art. 8.1 LPP i 626-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat: “anualitats vençudes”), com a la CDCC (art. 330.I: “pensió anual”).

El termini de prescripció de cadascuna de les obligacions periòdiques del violari —sempre que es tracti de pagaments que s'hagin de fer per anys o terminis més breus— és de tres anys (art. 121-21.a CCCat) —*cfr.*, en canvi, art. 626-3.2 Proj. Llib. sisè CCCat, amb relació a les pensions del censal—.¹³⁶

Com en el cas del censal (art. 1.2 LPP i art. 626-3.3 Proj. Llib. sisè CCCat), la pensió en el violari es pot subjectar a una clàusula d'estabilització del valor (art. 1.2 LPP i 624-5.4 Proj. Llib. sisè CCCat). La ubicació d'aquesta regla en el precepte dedicat al pagament de la pensió amb relació al violari (art. 624-5.4 Proj. Llib. sisè CCCat), i com a contingut possible del contracte i en el precepte dedicat a la pensió quant al censal (art. 626-2.3.c i art. 626-3.3 Proj. Llib. sisè CCCat) resulta més adequada que no pas la de *preveure-ho* entre les disposicions generals.¹³⁷

6. L'INCOMPLIMENT I LES GARANTIES

La regulació de l'incompliment i les garanties que proposa l'art. 624-6 Proj. Llib. sisè CCCat coincideix amb la de l'Av. Llib. sisè CCCat i té com a precedent l'art. 15 LPP vigent, però incorpora alguna modificació.

6.1. La reclamació de les pensions vençudes i la resolució per no constitució de les garanties imposades en cas d'impagament reiterat. El pacte de resolució del contracte de constitució a títol oneros

El creditor o beneficiari de la pensió té acció per a reclamar les pensions vençudes i no satisfetes —precisió d'entrada lògica i sobrer— (art. 15.1 LPP i 624-6.1 Proj. Llib. sisè CCCat). Com a conseqüència del concepte de violari, la

135 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 354; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 107-108. L'art. 14.3 del Projecte LPP era més precís, atès que afegia: “i, en darrer terme, es considera que és anual” (*BOPC* núm. 23, 21.2.2000, pàg. 27). Una esmena (núm. 24) del Diputat J. RIDAO (GP d'ERC) havia proposat que s'establís que, en darrer terme, seria “mensual”; en la motivació de l'esmena s'indicava que calia tenir en compte que en la major part dels supòsits la finalitat que busca el pensionista és rebre unes quantitats mitjançant les quals fer front a les seves necessitats quotidianes, de manera que la periodicitat mensual s'adequa més a aquestes necessitats de manteniment que l'annual (*BOPC* núm. 66, 2.6.2000, pàg. 17).

136 *Vid.* l'epígraf III.2, dedicat a la pensió amb relació al censal.

137 *Vid.* l'epígraf III.2, dedicat a la pensió amb relació al censal.

reclamació de les pensions exigeix acreditar que la persona en relació amb la qual es va constituir la pensió (la “vida mòdul”) és viva (art. 15.1 LPP i 624-6.1 Proj. Llib. sisè CCCat —*vid.*, en la mateixa línia, art. 1808 CCe i 2381.I, *in fine*, CCQ—);¹³⁸ el que cal acreditar —per part de qui reclama les pensions— és que la persona (la “vida mòdul”) vivia en el moment en què es va meritjar la pensió.

En cas d'impagament reiterat de les pensions, el Proj. Llib. sisè CCCat, com la LPP, estableix que hom pot sol·licitar a l'autoritat judicial que s'adoptin les mesures de garantia necessàries per a assegurar el pagament de les pensions futures (art. 15.2 LPP i 624-6.2 Proj. Llib. sisè CCCat) —precepte que recorda el que preveu l'art. 237-10.3 CCCat quant a l'obligació de prestar aliments i l'art. 1805 CCe per a la renda vitalícia—; podria tractar-se de la constitució d'una hipoteca, fins i tot formalitzada “*apud acta*”. Quelcom que afegeix, però, l'Av. Llib. sisè CCCat i que manté el Proj. Llib. sisè CCCat respecte de la LPP és la conseqüència per al cas que no es constitueixin aquestes garanties: “Si no es constitueixen en el termini de tres mesos es pot demanar la resolució” (art. 624-6.2, *in fine*, Proj. Llib. sisè CCCat). Es contempla així, legalment, la manca de constitució de les garanties imposades com a mesura judicial —en cas d'impagament reiterat de les pensions— com a causa legal de resolució, cosa que té sentit amb relació als casos de constitució onerosa del violari, però no en els de constitució a títol “gratuit”.

Al marge d'això, l'art. 624-6.4 Proj. Llib. sisè CCCat —en la línia del que estableix l'art. 15.4 LPP— preveu també que és vàlid el “pacte exprés de resolució del contracte de constitució a títol oneros de la pensió¹³⁹ per manca de pagament de pensions”¹⁴⁰ (condició resolutòria explícita o facultat resolutòria expressa —*vid.*, també, EM, § 23, al final, i art. 621-54, 621-64 i 624-9.2 Proj. Llib. sisè CCCat—).¹⁴¹

Amb caràcter general per als casos de resolució, l'art. 624-6.5 Proj. Llib. sisè CCCat, precisa que la resolució “definitiva” —qualificatiu que resulta sobrer—¹⁴² “del contracte comporta la restitució del capital lliurat prèviament”¹⁴³ —sempre en cas, per tant, de constitució onerosa— (*vid.*, en el mateix sentit, art. 15.4, segona part, LPP). L'art. 624-6.5 projectat (tant en la versió de l'Av. com del Proj. Llib. sisè CCCat) afegeix, respecte del que ja resulta de l'art. 15.4 LPP —la resolució comporta

138 Quant a la renda vitalícia, l'art. 1808 CCe preveu: “No puede reclamarse la renta sin justificar la existencia de la persona sobre cuya vida está constituida”. Per a la “renta viagère”, l'art. 2381.I CCQ estableix: “La rente viagère n'est due au créderentier, que dans la proportion du nombre de jours qu'a vécu la personne en fonction de laquelle la durée du service de la rente a été établie, et le créderentier n'en peut demander le paiement qu'en justifiant l'existence de cette personne”.

139 Tenint en compte com continua la frase, seria millor parlar del “contracte de constitució a títol oneros del violari”.

140 L'art. 15.4 LPP al·ludeix a la manca de pagament de “les pensions”, i l'art. 624-6.4 Proj. Llib. sisè CCCat parla de la manca de pagament “de pensions”; el sentit és, però, el mateix.

141 *Vid.* SAP Girona 9.1.2003 (AC 2003\3).

142 *Vid.*, quant a l'art. 15.4, segon incís, que també es refereix a la “resolució definitiva” del contracte, MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 355; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 112-113.

143 L'art. 15.4 LPP utilitza la dualitat “capital o preu lliurat prèviament”, mentre que l'art. 624-6.5 Proj. Llib. sisè CCCat al·ludeix només al “capital lliurat prèviament”; no cal deduir, però, cap conseqüència pràctica d'aquest canvi.

la restitució del capital lliurat prèviament—, que la resolució no comportarà la devolució de les pensions percebudes; el fet que s'hagi afegit aquest incís s'ha de relacionar amb la supressió de l'enigmàtic art. 16.3 LPP (“De la restitució del capital, causada per l'impagament de les pensions, en cap cas no se'n pot aprofitar la persona obligada a satisfer les dites pensions”), que s'ha interpretat que podia voler dir que la resolució no comporta la restitució de les pensions.¹⁴⁴

En cas de pacte exprés de resolució del contracte de constitució a títol onerós, si el capital lliurat és un immoble (*vid.* 11.1 LPP i 624-2.1 Proj. Llib. sisè CCCat), la condició resolutorià accedirà al Registre de la Propietat juntament amb la transmissió dominical (art. 11 LH).¹⁴⁵ D'altra banda, en cas de constitució d'una hipoteca en garantia de la pensió, si existeix pacte de resolució del contracte per impagament de les pensions, aquest s'ha de fer constar en la hipoteca (art. 569-38.3 CCCat).¹⁴⁶

6.2. Les garanties

La pensió es pot assegurar mitjançant una garantia real (art. 15.3 LPP i 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat). Partint d'aquesta afirmació, que en principi no introdueix res sorprenent i que fins i tot seria prescindible, l'art. 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat reconduïx quelcom que estableix l'art. 15.3 LPP; segons aquest precepte, “En aquest cas s'ha de constituir en escriptura pública”, cosa que, literalment, s'ha d'entendre referida al violari... (a la “pensió vitalícia”, que és el subjecte de la primera oració del paràgraf); d'aquesta manera, l'art. 15.3 LPP sembla exigir escriptura pública per a constituir el violari només quan aquest s'assegura amb garantia real.¹⁴⁷ L'art. 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat, en canvi, predica la necessitat d'escriptura pública de la garantia real (“La pensió es pot assegurar mitjançant una garantia real, constituïda en escriptura pública”) —cosa que seria millor deixar a la regulació de la garantia real específica de què es tracti, seguint el criteri que sembla inspirar el Proj. Llib. sisè CCCat quan, seguint l'Av. Llib. sisè CCCat, elimina l'exigència d'escriptura pública que conté avui el segon incís de l'art. 5.1 LPP vigent respecte de les garanties reals que es constitueixin per assegurar el pagament de la pensió en el censal—.¹⁴⁸

Quant a les garanties reals, l'art. 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat es refereix expressament a la hipoteca i remet a allò que preveu l'art. 626-4.2 i 3 Proj. Llib. sisè CCCat per a la hipoteca en garantia del pagament de la pensió en el censal.¹⁴⁹

144 *Vid.* ARNAU RAVENTÓS, L., “El pacte de resolució...”, *op. loc. cit.*, 2001, pàg. 397-402; MIRAMBELL ABANCO, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 356; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCO, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 114 i 121-122.

145 *Vid.* CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCO, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 110.

146 *Vid.* GINEBRA MOLINS, M. E., “Comentario al art. 569-38...”, *op. loc. cit.*, 2008, pàg. 2002.

147 Sobre l'art. 15.3 LPP, *vid.* MIRAMBELL ABANCO, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 349 i 356; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCO, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 115.

148 *Vid.* l'epígraf III.3.1, dedicat a les garanties personals o reals constituïdes per a assegurar el pagament de la pensió en el censal

149 *Vid.* l'epígraf III.3.2, dedicat a la hipoteca constituïda per a garantir la pensió en el censal.

D'acord amb l'art. 569-38.3 CCCat, en la hipoteca en garantia d'un violari s'han de determinar la persona o les persones sobre la vida de les quals es constitueix —*vid.* art. 10 i 12 LPP i 624-1 i 624-3 Proj. Llib. sisè CCCat—, la naturalesa simultània o successiva de la designació dels “creditors o beneficiaris” —*vid.* art. 13.4 LPP i 624-4.4 Proj. Llib. sisè CCCat— i, especialment, si existeix pacte de resolució del contracte per impagament de les pensions —*vid.* art. 15.4 LPP i 624-6.4 Proj. Llib. sisè CCCat—.

El que estableixen els art. 15.3 LPP i 624-6.3 Proj. Llib. sisè CCCat no exclou que es puguin constituir garanties personals per assegurar el pagament de la pensió en el violari, tal com preveuen expressament, en relació amb el censal, els art. 6.1 LPP (“amb fiança o amb hipoteca”) i 626-4.1 Proj. Llib. sisè CCCat (“amb una garantia personal o real”).¹⁵⁰

7. L'EXTINCIÓ

Quant a l'extinció del violari, l'art. 624-7 Proj. Llib. sisè CCCat reproduïx essencialment el que resulta avui de l'art. 16 LPP, però amb alguna diferència. En aquest punt el text del Projecte presenta també alguna petita variació respecte de l'Av. Llib. sisè CCCat.

Tant l'art. 624-7.1 Proj. Llib. sisè CCCat com l'art. 16.1 LPP contempnen dues causes específiques d'extinció del violari: la mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'ha constituït el violari (“vida mòdul”) i la redempció (art. 16.1.a i b LPP i 624-7.1.a i b Proj. Llib. sisè CCCat).

La mort de la persona contemplada com a “vida mòdul” és la causa d'extinció normal del violari i, encara que s'hagués constituït a títol onerós, no suposa haver de “restituir” el capital —restitució que sí que s'haurà de fer, en canvi, en cas d'extinció anticipada, per redempció (art. 16.1.b LPP i 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat)—. En canvi, en relació al censal la causa d'extinció que es contempla —la redempció— implica sempre haver de “retornar”/“pagar” el capital (art. 9 LPP i 626-7.3 Proj. Llib. sisè CCCat); si el censatari decideix extingir el censal haurà de pagar/retornar el capital.

Això repercuteix, de retruc, en què, tot i no al·ludir-se directament a la relació o proporció que ha d'existir entre el capital i la pensió (més enllà del que resulta del supòsit, poc clar,¹⁵¹ que “no consti la valoració del capital” en el censal —art. 626-7.4 Proj. Llib. sisè CCCat—), en el cas del violari “onerós” la pensió ha de ser en principi més alta que la del censal, atès que ha d'incorporar el tram de l'interès del diner i el tram d'amortització del capital (segon tram que no s'ha de contemplar en la pensió del censal, atès que el capital es recuperarà sempre si s'extingeix el censal per redempció).

¹⁵⁰ *Id.*, també, en relació al censal, el que preveuen els art. 7.1 LPP i 626-5.1 Av. Llib. sisè CCCat (“la garantia, amb fiança o hipoteca”) quant al pacte de millora, el qual, però, tradicionalment es prohibia en el violari. *Id.* 3.^oCYADC.I,7,11,25 (Cap. XIII de les Corts de Barcelona de 1702 —*Constitucions y altres drets...*, *op. cit.*, 1704, pàg. 396 [ed. facs., 1995]—) i art. 335.II CDCC.

¹⁵¹ *Id.* l'epígraf III.5, dedicat a la redempció del censal.

7.1. La mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'ha constituït el violari

Contemplar la mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'ha constituït el violari com a causa d'extinció d'aquest —la “vida mòdul”— (art. 16.1.a LPP i 624-7.1.a Proj. Llib. sisè CCCat) és conseqüència del propi concepte de violari del que parteixen els art. 10 LPP i 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat, i cal connectar-ho amb el que preveuen els art. 12 LPP i 624-3 Proj. Llib. sisè CCCat quant a la durada.

Partint d'això, l'art. 624-7.1.a Proj. Llib. sisè CCCat preveu, com a excepció a l'extinció, l'eventualitat que “el deutor” hagi participat a causar la mort de la persona que es pren com a referència per fixar la durada del violari (“vida mòdul): el dret al violari s'extingeix per “La mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'havia constituït, excepte quan el deutor hagi estat condemnat per sentència ferma pel fet d'haver participat a causar-ne la mort...”. Respecte del text dels art. 16.1.a LPP¹⁵² i 624-7.1.a Av. Llib. sisè CCCat, el Projecte, amb bon criteri i en la mateixa línia del canvi que incorpora l'art. 624-3.1 Proj. Llib. sisè CCCat respecte dels art. 12.1 LPP i 624-3.1 Av. Llib. sisè CCCat,¹⁵³ ha eliminat la referència de “la persona obligada al pagament” al costat del “deutor” i, d'acord amb això, ha posat en singular el temps verbal que ve a continuació.¹⁵⁴

En el cas que el deutor hagi estat condemnat per sentència ferma per haver participat a causar la mort de la “vida mòdul” —supòsit que inclou el cas de mort accidental causada negligentment pel deutor de la pensió—,¹⁵⁵ i sens perjudici de la responsabilitat civil exigible, subsisteix íntegrament el dret a percebre la pensió per al beneficiari o els seus successors, segons el Proj. Llib. sisè CCCat, “per tota la vida d'aquest o d'aquests o pel temps que resti al beneficiari per a arribar a l'edat de noranta anys” —circumscribint així la hipòtesi del temps que resti per arribar a noranta anys únicament al beneficiari—. En canvi, segons la LPP, el dret a cobrar la pensió subsisteix íntegrament per al beneficiari o els seus successors “per tota la vida d'aquest o d'aquests o pel temps que els resti [a aquest o a aquests: el beneficiari o els seus successors] per arribar a

152 Quant a la introducció de la contemplació d'aquesta eventualitat —que no estava prevista en l'art. 16.a del Projecte LPP (BOPC, núm. 23, 21.2.2000, pàg. 27)— a l'art. 16.1.a LPP, *vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 357-359; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 117-119.

153 *Vid.* l'epígraf IV.3, dedicat a la durada del violari.

154 Segons els art. 16.1.a LPP i 624-7.1.a Av. Llib. sisè CCCat, el dret al violari (a la “pensió vitalícia”, segons la LPP) s'extingeix per: “La mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'havia constituït, excepte quan el deutor o la persona obligada al pagament hagin estat condemnats per sentència ferma pel fet d'haver participat a causar-ne la mort...”. L'art. 624-7.1.a Proj. Llib. sisè CCCat estableix que el dret al violari s'extingeix per: “La mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'havia constituït, excepte quan el deutor hagi estat condemnat per sentència ferma pel fet d'haver participat a causar-ne la mort...”.

155 *Vid.* EGEA FERNÁNDEZ, J., i SALVADOR CODERCH, P., “Extinció...”, *op. loc. cit.*, 2000; MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 358; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 118.

l'edat de noranta anys".¹⁵⁶ Tot i la concreció que proporciona en aquest punt el Proj. Llib. sisè CCCat —seguint en això l'Av. Llib. sisè CCCat—, a l'hora de fixar en aquest cas la durada del violari, continua no quedant clar quan opera una o altra possibilitat “per tota la vida d'aquest o d'aquests” o “pel temps que *els* resti —art. 16.1.a LPP— [o que resti *al beneficiari* —art. 624-7.1.a Proj. Llib. sisè CCCat—] per arribar noranta anys”, atès que la referència a “tota la vida d'aquest o d'aquests” ja cobriria l'eventualitat que la persona en contemplació de la vida de la qual s'hagués fixat la durada del violari (la “vida mòdul”) —i que ha mort amb la intervenció del deutor— fos el “beneficiari-creditor” —llavors caldria estar a tota la vida “d'aquests”, els successors, amb l'inconvenient que dependrà de qui siguin els successors, ascendents o descendents...—. No queda clar, per tant —ni en la regulació vigent ni en la projectada— quan entra en joc el fet de passar a contemplar “el temps que *els* resti —art. 16.1.a LPP— [o que resti *al beneficiari* —art. 624-7.1.a Proj. Llib. sisè CCCat—] per arribar noranta anys”.¹⁵⁷

Per al cas en què el deutor hagi causat la mort de la “vida mòdul”, potser es podria preveure, més simplificadament, que, al marge de la responsabilitat civil exigible, el dret a cobrar la pensió subsistís, en qualsevol cas, per al “beneficiari-creditor” o els seus successors, fins que la persona sobre la vida de la qual es va constituir el violari hagués arribat a l'edat de noranta anys —mantenint, així la “vida mòdul” de referència—.

7.2. La redempció

A diferència del cens vitalici real —que és irredimible “llevat d'acord mutu o de disposició en contra”—,¹⁵⁸ el violari és redimible (art. 16.1.b LPP i 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat).¹⁵⁹

¹⁵⁶ Quant a la regulació vigent (LPP), *vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 358-359; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 118-119.

¹⁵⁷ En aquest sentit, els precedents de l'art. 16.1.a LPP resultaven més clars, atès que preveïen que el dret subsistís íntegre per al beneficiari o per als seus successors durant tota la vida del beneficiari o pel temps que li restés —al beneficiari— per arribar als noranta anys. *Vid.*, en aquest sentit, l'esmena núm. 28, del Grup Parlamentari Popular —“a) Mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'ha constituït, excepte que el deutor o l'obligat al pagament hagi estat condemnat en judici per haver participat en la seva causació, en aquest cas, i sens perjudici de la responsabilitat civil exigible, subsistirà íntegre el dret a percebre la pensió per al beneficiari o els seus successors, per tota la vida d'aquest o pel temps que li hagués restat per arribar a l'edat de noranta anys”—, així com el text proposat per la ponència—“1. El dret a la pensió vitalícia s'extingeix per: a) Mort de les persones en relació amb la vida de les quals s'ha constituït, excepte quan el deutor o l'obligat al pagament hagi estat condemnat en sentència ferma per haver participat en la seva causació, en aquest cas, i sens perjudici de la responsabilitat civil exigible, substitueix íntegre el dret a percebre la pensió per al beneficiari o els seus successors, per tota la vida d'aquest o pel temps que li resti per arribar a l'edat de noranta anys”— (*BOPC* núm. 66. 2.6.2000, pàg. 18 i 19).

¹⁵⁸ *Vid.* art. 565-30 i, també, 565-12 CCCat —que coincideixen amb el que resultava dels art. 29 i 11 LC, derogats—, així com DT 14a.5 Llei 5/2006, de 10 de maig, del Llibre cinquè del Codi civil —anteriorment: DT 5a LC—.

¹⁵⁹ Sobre la possibilitat de redempció del violari, enfront de la impossibilitat en el cas de la renda vitalícia, *vid.* STSJC 4.2.1999 (RJ 2000\4120).

Quant a la redempció del violari, el Proj. Llib. sisè CCCat —seguint el text de l'Av. Llib. sisè CCCat— introdueix dues precisions importants, que no trobem a la LPP. D'una banda, quant a qui cal restituir el capital en cas de redempció, l'art. 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat indica: “La restitució es fa al constituent o als seus hereus, a no ser que s'hagués pactat a favor del beneficiari o altra persona” (art. 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat)¹⁶⁰ —la regla no és, per tant, que la restitució es faci al creditor de la pensió, sinó que la restitució s'ha de fer al “constituent”¹⁶¹ o als seus hereus, si no es pacta una altra cosa, com admet el propi art. 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat (“a no ser que s'hagués pactat a favor del beneficiari o altra persona”)—;¹⁶² d'altra banda, com en relació al censal (art. 626-7.3 Proj. Llib. sisè CCCat), s'exigeix que la redempció es “formalitzï” en escriptura pública (art. 624-7.1.b, *in fine*, Proj. Llib. sisè CCCat) —s'estén així allò que l'art. 565-13.3 CCCat preveu ja per a la redempció del cens—.

Al marge d'això, l'art. 624-7.1.b Proj. Llib. sisè CCCat, com l'art. 16.1.b LPP, estableix que la redempció “pot tenir efecte, a voluntat de pagador de la pensió si està al corrent del pagament de les pensions vençudes, amb la restitució íntegra del capital o preu”. Això planteja el dubte de si la redempció només és possible en cas de constitució a títol oneros —únic cas en què es pot parlar realment de “restitució del capital o preu”— (art. 11.1 LPP i 624-2.1 Proj. Llib. sisè CCCat), o bé es tracta d'una causa d'extinció del violari, independentment que aquest s'hagi constituït a títol oneros o a títol “gratuït-lucratiu”; a favor d'aquesta última interpretació tindriem el fet que els art. 16 LPP i 624-7 Proj. Llib. sisè CCCat regulen en general les causes d'extinció del violari, sense distingir explícitament en funció de si la constitució ha estat onerosa o “gratuïta-lucratiu”, així com el fet que el Preàmbul LPP, § 2, al final, defineixi el violari com a “dret personal, temporal i redimible”.¹⁶³ El cas és, però, que si s'admet que la redempció és causa d'extinció del violari tant si s'ha constituït a títol oneros com “gratuït-lucratiu”, llavors la qüestió que es planteja és com determinar la quantitat que cal lliurar a efectes de redempció en el cas que s'hagi constituït a títol “gratuït-lucratiu” —si no s'ha fixat expressament en constituir-lo—.¹⁶⁴ En relació amb el censal,

160 L'única diferència en aquest punt entre el Proj. Llib. sisè CCCat i l'Av. Llib. sisè CCCat consisteix en corregir adequadament la concordança ortogràfica de “altre persona” a “altra persona”.

161 “Constituent” que pot no ser creditor de la pensió: art. 13.2 i 5 LPP i 624-4.2 i 5 Proj. Llib. sisè CCCat.

162 Quant a la redempció del censal, l'Av. Llib. sisè CCCat no precisava a qui calia restituir el capital. Sí que ho precisa, en canvi, el Proj. Llib. sisè CCCat (art. 626-7.1, al final: “Llevat de pacte, la restitució es fa al constituent o als seus successors”), que segueix el mateix criteri previst per al violari (art. 624-2.1.b Av. i Proj. Llib. sisè CCCat: “La restitució es fa al constituent o als seus hereus, a no ser que s'hagués pactat a favor del beneficiari o altra persona”).

163 *Vid.* MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 327-328 i 359-360; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 68-69 i 119-120. El cens vitalici real, en canvi, és irredimible “llevat d'acord mutu o de disposició en contra” (art. 565-30 i, també, 565-12 CCCat).

164 Amb relació al censal, que en el Proj. Llib. sisè CCCat requereix sempre el lliurament d'un capital (art. 626.1 i 626-2.2 Proj. Llib. sisè CCCat), l'art. 626-2.3.b Proj. Llib. sisè CCCat contempla expressament que el contracte pugui contenir “la quantitat convinguda a efectes de redempció, si el capital és en béns”. *Vid.* epígraf III.5, referit a la redempció el censal.

la LPP —que, en principi¹⁶⁵ i a diferència de el Proj. Llib. sisè CCCat, semblaria admetre'n la constitució “gratuïta-lucrativa”— conté una regla per a determinar “el capital a l'efecte de la redempció” en relació als “censals creats a títol gratuït sense expressió del capital”; la mateixa regla és la que adopta el Proj. Llib. sisè CCCat —que parteix de la constitució sempre onerosa (art. 626-1 i 626-2.2 Proj. Llib. sisè CCCat)— per a determinar el capital a efectes de la redempció en el supòsit —difícil d'imaginar— que “no consti la valoració del capital”.¹⁶⁶ el capital a efectes de la redempció s'obté a partir de la capitalització de la pensió inicial a l'interès legal del diner en el moment en què es va constituir (art. 626-7.4 Proj. Llib. sisè CCCat). Pel que fa a la LPP, el cas és si, havent-se eliminat la referència a l'aplicació subsidiària de la regulació del censal respecte del violari, es podria entendre aplicable la regla prevista per als supòsits de constitució “gratuïta” del censal per a determinar “el capital a efectes de redempció” en el cas de constitució “gratuïta-lucrativa” del violari... Ara bé, quant al Proj. Llib. sisè CCCat, que ja no contempla la determinació del capital a efectes de la redempció de censals constituïts a títol “gratuït” —coherentment amb el fet que no preveu el censal “gratuït”— i en el qual s'han accentuat encara més les diferències entre censal i violari —fins a escindir la regulació d'ambdues institucions—, aquesta aplicació subsidiària encara resulta més complicada i poc adequada. Al marge d'això, si es parteix de la possibilitat de redimir violaris constituïts a títol “gratuït-lucratiu”, la qüestió que es planteja és si tindria sentit partir del mateix criteri a l'hora de fixar “el capital a efectes de la redempció” en cas de pensions indefinides que amb relació a pensions temporals (en concret, vitalícies), tenint en compte, a més, la diferent configuració actual del censal i el violari...

Convindria, per tant, que el Proj. Llib. sisè CCCat aclarís si el violari constituït a títol “gratuït-lucratiu” és redimible (sens perjudici que el testador o donant poguessin establir expressament la irredimibilitat) i, en cas afirmatiu, caldria fixar el criteri que s'adopta en aquest cas per a determinar “el capital als efectes de la redempció”, al marge que es pugui establir expressament una quantitat a aquests efectes.

En qualsevol cas, no hi hauria d'haver inconvenient que el violari es constituïssim com a irredimible, sense que resultin aplicables en aquest cas els límits que estableix la llei per al pacte d'irredimibilitat amb relació als censos i als censals (*cf.*, art. 565-12.3 CCCat pel que fa als censos, i art. 9.1 LPP i 626-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat quant al censal).

8. LA “INEFICÀCIA” DEL VIOLARI

L'art. 624-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat reproduceix essencialment allò que disposa l'art. 16.2 LPP vigent. D'acord amb el Proj. Llib. sisè CCCat: “És nul el violari constituït sobre la vida d'una persona morta en la data de l'atorgament o que pateixi una malaltia que pot arribar a causar-li la mort durant els dos mesos següents a la data de la constitució”. El primer

165 *Vid.* epígraf III.1.1, així com: MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 328-334; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentario a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 69-78.

166 *Vid.* l'epígraf III.5, dedicat a la redempció del censal.

incís del precepte —similar al que estableix l'art. 2373, al principi, CCQ¹⁶⁷ i, sobretot, l'art. 1804 CCe—¹⁶⁸ s'ha de relacionar amb el fet que, segons l'article que defineix el violari, la durada s'ha de fixar tenint en compte “la vida d'una persona o més d'una *que visquin en el moment de la constitució*” (art. 10 LPP i 624-1 Proj. Llib. sisè CCCat).

Quant a la “nul·lilitat” del violari constituït sobre la vida d'una persona “que pateixi una malaltia que pot arribar a causar-li la mort durant els dos mesos següents a la data de la constitució”, la regulació catalana recorda el que estableix per a la renda vitalícia l'art. 1804 CCe, si bé aquest declara la nul·lilitat en cas que la persona pateixi una malaltia que arribi a causar-li la mort en els vint dies següents a la data de l'atorgament. L'art. 2373 CCQ declara “sense efecte” la “rente viagèra” establerta per la durada de la vida d'una persona que mori en els trenta dies següents a la data en què el deutor ha de començar a pagar la renda.¹⁶⁹ El criteri dels dos mesos de què parteixen els art. 16.2 LPP i 624-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat coincideix amb el termini que fixa l'art. 565-31.2 CCCat amb relació al cens vitalici, si bé la redacció d'aquest precepte resulta més adequada: “El cens constituït resta sense efecte si la persona o les persones sobre la vida de les quals s'ha constituït moren dins dels dos mesos següents a la constitució com a conseqüència d'una malaltia que ja existia en el moment de la dita constitució”. En el text proposat pel Proj. Llib. sisè CCCat convindria almenys substituir l'expressió “pot arribar a causar-li la mort” per “li causi la mort” en el termini que es consideri.

En qualsevol cas, tant en el Proj. Llib. sisè CCCat com en la LPP, la referència a la malaltia té caràcter objectiu (“pateixi una malaltia...”); no requereix que el deutor de la pensió conegui aquest fet, ni tampoc té en compte que ho pugui conèixer el creditor.¹⁷⁰

Allò que estableix el darrer incís dels art. 16.2 LPP i 624-7.2 Proj. Llib. sisè CCCat per al cas que el violari es constitueixi sobre la vida d'una persona que pateixi una malaltia que “pot arribar a causar-li la mort” —o “li causi la mort”— durant els dos mesos següents a la constitució pot tenir sentit en cas de constitució onerosa, però no en té tant en cas de constitució a títol “gratuït-lucratiu” —quan té com a causa la mera liberalitat (art. 11.1 LPP i 624-2.1 Av. Llib. sisè CCCat)—.¹⁷¹

167 Segons l'art. 2373 CCQ: “Est sans effet la rente viagère établie pour la durée de la vie d'une personne qui est décédée au jour où le débirentier doit commencer à servir la rente...”

168 Art. 1804 CCe: “Es nula la renta constituïda sobre la vida de una persona muerta a la fecha del otorgamiento...”.

169 Segons l'art. 2373 CCQ: “Est sans effet la rente viagère établie pour la durée de la vie d'une personne qui est décédée au jour où le débirentier doit commencer à servir la rente, ou qui décède dans les 30 jours qui suivent.”

170 Per al cens vitalici, l'art. 30.2 LC derogat —que constitueix el precedent de l'actual art. 565-31.2 CCCat— exceptuava el cas que la malaltia fos coneguda pel censalista; aquest incís no va passar, però, al Llibre cinquè CCCat.

171 Vid. MIRAMBELL ABANCÓ, A., i GINEBRA MOLINS, M. E., “Les pensions...”, *op. loc. cit.*, 2002, pàg. 360-361; CUMELLA GAMINDE, A., GINEBRA MOLINS, M. E., i MIRAMBELL ABANCÓ, A., “Comentari a la Ley 6/2000...”, *op. loc. cit.*, 2005, pàg. 120-121.

